

ДЗВІН

ВИДАННЯ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ОБЛАСНОГО ТОВАРИСТВА
«МЕМОРІАЛ»

КВІТЕНЬ
4(7)
1990

Христос Воскрес!

*Христос Воскрес! Христос Воскрес!
Зборов і смерть і підлу злобу—
Сповнилось чудо із чудес
І камінь одвалився од гробу
І в яснім блеску слави встав
І смертю смерт Христос поправ.*

*І встав Він сильний і могучий
З прапором вільного життя
І кинув сонця світлі лучі
Обнови духа всім в серця—
І став Він пострахом тиранам,
Що правду кують у кайдани!*

*Христос Воскрес! Христос Воскрес!
Співаймо пісні гомінкії,—
Хай голос лине до небес
І хай славить Христа-Месію,
Бо на воскресенку подобу
І наша правда встане з гробу!*

*Воскресне правда стороп'ята,
Сім літер блиском загорять
І згинуть Юда і Пилати,
Мерці повстануть—і узрятъ
Сліпі воскресне правди слово,
Окроплене в намулі крові...*

*Христос Воскрес!—співають дзвони,
Земля і небо золоте—
І гомін лине на загони
І серце радістю цвіте,
Що із Воскресінням Месії
Воскреснуть ділом наші мрії.*

Надзвичайний збір Української Національної партії

У Львові 7 квітня 1990 року, в Будинку культури залізничників, відбувся II Надзвичайний збір УНП. Збір УНП розглянув такі питання:

1. Організаційні.
 - а) прийом кандидатів у дійсні члени УНП;
 - б) переобрання голови УНП;
 - в) звільнення пана Смугителя з посади секретаря УНП в зв'язку з тривалим перебуванням його за кордоном;
 - г) дообрання нових членів ради УНП;
 - д) обрання заступника секретаря УНП.
2. Доповідь члена ради УНП пана Приходька по основних положеннях програми та статуту УНП та розробленою стратегією і тактикою партії в найближчий період.

3. Виступи гостей надзвичайного збору УНП з різних демократичних блоків і течій всієї України, таких як: Українська християнсько-демократична партія, УГС, НРУ, Спілка українських націоналістів.

Роботу Надзвичайного збору УНП відкрила член ради УНП пані Олена П.

Пан Берладян у своєму виступі дав поширену характеристику політичного, економічного, екологічного становища на Україні, як наслідок її колоніальної залежності з боку московської метрополії, та критично охарактеризував деякі демократичні рухи України.

Пан Г. Приходько виступив з розробленою ним стратегією і тактикою партії, яка була одностайно прийнята всіма членами партії (не кажучи про деякі критичні зауваження з боку гостей). Отже, пан Г. Приходько виборов одночасно і посаду дійсного голови УНП. Після своєї доповіді пан Григорій блискуче відповів на запитання з боку членів партії та гостей щодо стратегії і тактики партії.

Греко-католицький священник благословив Надзвичайний збір УНП, побажав членам партії успіхів у політичній боротьбі і відправив службу богу.

З надзвичайною мелодійністю юнаки та дівчата з «Товариства леза» виконали українські національні пісні «Зродились ми великої години», «Червона калина», «О Україно, любя ненько».

Хочеться відзначити, що робота Надзвичайного збору УНП проходила на відповідальному рівні політичної культури. Кожен виступаючий міг вільно висловлювати свої думки, міркування, часто крайньої гостроти.

8 квітня 1990 року було утворене нове політичне об'єднання «Державна Самостійність України» на чолі з І. Кандибою.

Член УНП, альтернативний голова Тернопільського осередку УНП М. УХМАН.

УВАГА!

ХТО БУВ ВИВЕЗЕНИЙ ПІД ЧАС ВІЙНИ
1941—45 РОКІВ НА КАТОРЖНІ РОБОТИ
ДО НІМЕЧЧИНИ — ПРОСИМО ЗГОЛОСИТИСЯ
ДО ЧЕРГОВОГО ВІД «МЕМОРІАЛУ».

УРЯД ФРН ПРИЙНЯВ РІШЕННЯ ПРО ОПЛАТУ ПРАЦІ
І ПРИЗНАЧЕННЯ ПЕНСІЇ
КОЛИШНІМ КАТОРЖАНАМ.

РАДА «МЕМОРІАЛУ»

СВОБОДУ БОГДАНУ ЛИПОВЕЦЬКОМУ!

Минулого року, 15 листопада, Тернопільський міський суд виніс вирок: два з половиною роки тюремного ув'язнення — 36-літньому експедиторові молокозаводу Богданові Липовецькому за участь у багатотисячній демонстрації 23 серпня 1989 року.

Йому інкримінували побиття міліціонера, хоч, як свідчили підсудний і свідки, було саме навпаки.

Тодішній начальник міліції Колісник дав обіцянку перед громадою, що ніхто з учасників демонстрації не буде репресований. Згодом п. Острожинський дипломатично «післав» Колісника на пенсію. Новий начальник у своїй лакованій шухляді тієї обіцянки не знайшов — і один з учасників демонстрації опинився в Чортківській тюрмі. Саме там, де зі стін сирих темниць ще й досі кричить неземною кров'ю чисте сумління жертв енкаведистського терору.

Очевидно, що один керівник за іншого не хоче відповідати, навіть у час перебудови. Тут діє вічний принцип байдужого чиновника: головне — дорватися до керівного крісла. І... панувати. Редакції «Дзвін» іноді дехто закидає: надто різко пишете. Треба делікатно, з високою етикою і естетикою говорити навіть про поганих людей, або їхні вчинки.

Отакі! Невинний чоловік страждає нізачо, а ми співаємо дифірамби недоброзичливцям нашої нації. Співаймо доки, поки нас не зітруть на пороги ті, хто сито вигодувався на наших трудах!

Тому наша культура повинна бути і така: всіх негідників і фарисеїв — на смітник історії!

Нині звертаємося в першу чергу до тих демократів, які щільно примостилися біля керівного корита, на котре поставив свій вказаний перст п.(партокрет) Острожинський.

Пригадайте, хто вас висував у депутати і що ви обіцяли народові.

Вже півроку сидить у в'язниці людина, яка разом із вами йшла в одній колонії протесту. Людина, яка не тільки невинна, а й хвора (за свідченнями лікарів у Богдана виразка шлунку, післявиразкова деформація 12-палої кишки, хронічний гастродуоденіт, нейроциркуляторна дистонія гіпертонічного типу і, крім того, він перебуває на диспансерному обліку в психотерапевта).

Вимагаємо від обласного суду негайного звільнення Б. Липовецького і нового перегляду його справи, а також направлення хворого на лікування.

Закликаємо громадськість Тернополя виявити підтримку дружині і дітям несправедливо засудженого. Їх домашній телефон: 2-88-10.

Справедливість повинна перемогти!

ОБЛАСНА РАДА «МЕМОРІАЛУ»

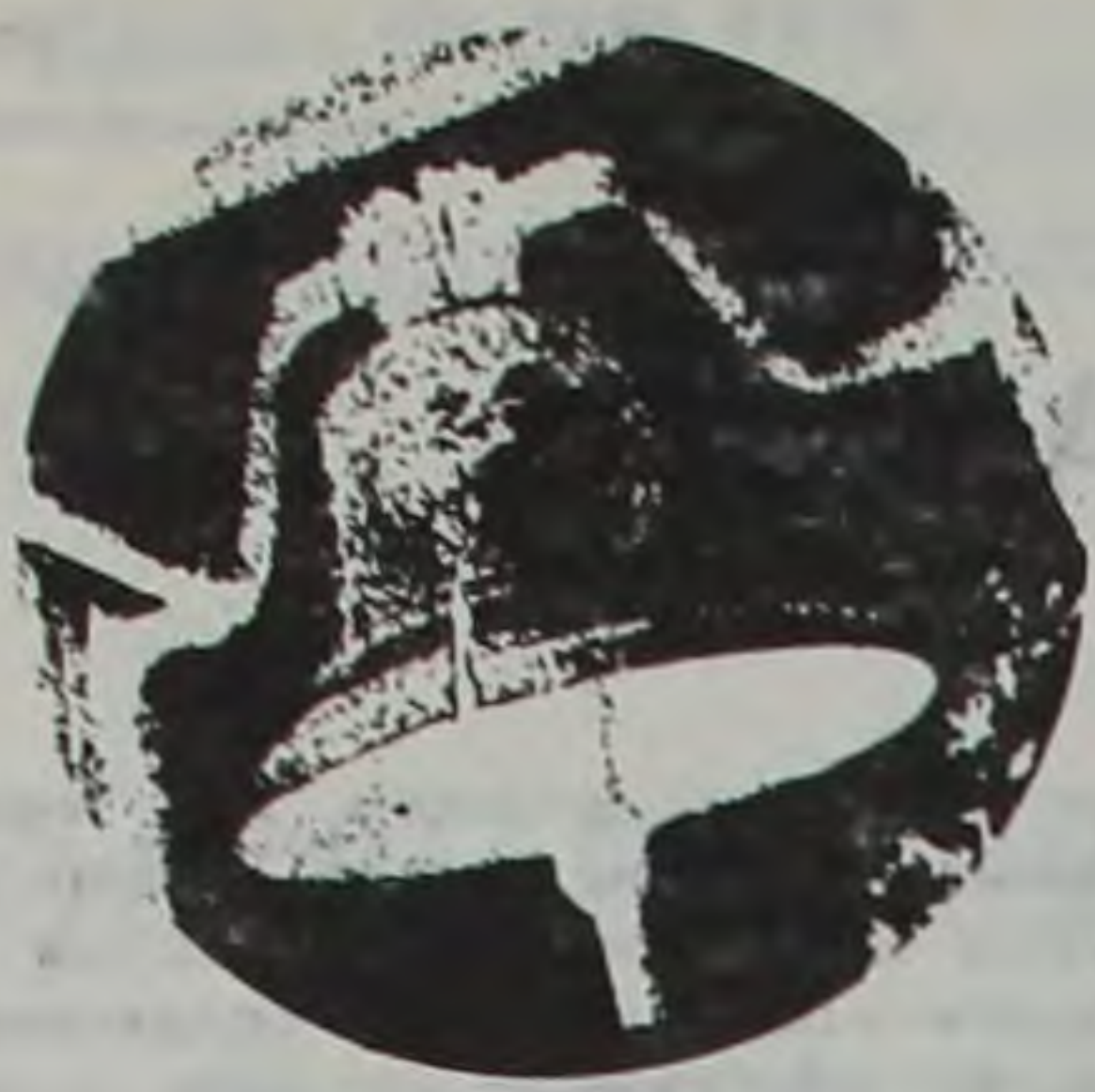
Боже

Великий, Єдиний

Боже Великий, Єдиний,
Нам Україну храни.
Волі і світу промінням
Ти її осіни.

Світлом науки і знання
Нас, дітей, просвіти.
В чистій любові до краю
Ти нас, Боже, зрости.

Молимося, Боже Єдиний,
Нам Україну храни,
Всі свої ласки, щедроти.
Ти на люд наш зверни.

ДЗВІН

ВИДАННЯ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ОБЛАСНОГО ТОВАРИСТВА
«МЕМОРИАЛ»

Травень
5(8)
1990

ОСВЯЧЕННЯ

Уклін тобі, народний прапоре України,
Ти йшов до нас дорогами століть.
І ніс на плечах чисте небо голубине,
Пшеницю золоту і добру вість.

О скільки ти над мурами твердині
Беріг мій край відкритими грудьми,
Аби нащадкам княжим колір синій
Із жовтим лиця волею умив.

Твоє відродження — Христове воскресіння,
Наш дух і серце, й волю окриля.
І Січових Стрільців пробудження весінне —
Немов дощем освячена земля.

Сльозами радості — свяченою водою
Тебе народ навів благословив,
Щоб знов над Україною, над молодістю
З'єдналось небо і безмежжя нив.

Національний стяже гордої України,
Вітаю з Днем Освячення твого!
Ось час пробив — червоному спочити нині,
А синьо-жовтому — цвісти між Божих хоругв.

Зіновій ГАРНИК,
с. Прошова,
Тернопільського району.

РІШЕННЯ

Постійної комісії Тернопільської обласної Ради
народних депутатів з питань культури та духовного виховання

Постійна комісія Тернопільської обласної Ради народних депутатів з питань культури та духовного виховання вважає Львівський собор 1946 року про ліквідацію української греко-католицької церкви репресивною акцією Сталіна та НКВС, а не канонічним церковним актом. З цього випливає, що розірвання договору між державою і релігійними греко-католицькими громадами про користування культовими спорудами є незаконним.

Виходячи з позиції відновлення елементарної справедливості, комісія засуджує факт знищення греко-католицької церкви і вважає необхідною її повну реабілітацію і повернення їй церковних споруд та церковного майна, якими вона користувалася до собору 1946 року.

Постійна комісія обласної Ради народних депутатів вважає також ліквідацію у 30-х та 40-х роках української православної автокефальної церкви актом сталінського беззаконня, засуджує його і вважає за необхідне реабілітацію цієї церкви та повернення їй церковних споруд і церковного майна, якими вона користувалася.

Разом з тим, комісія вважає, що українська православна церква (руська) має право на збереження своїх громад і будівництва для них храмів.

На прохання українських греко-католицьких та українських православних автокефальних громад, зважаючи на надзвичайно гостру ситуацію, що склалася через провоковані конфлікти на релігійному ґрунті з приводу церковних споруд та церковного майна, і виходячи із вищесказаного про відновлення соціальної справедливості, постійна комісія Тернопільської обласної Ради народних депутатів

ВИРІШИЛА:

1. Усі церковні споруди та церковне майно на території Заліщицького, Борщівського, Бузьського, Чортківського, Тернопільського, Монастирського, Зборівського, Козівського, Підволочиського, Бережанського, Гусятинського районів, частини Зба-

разького (колишній Вишнівецький) район, та міста Тернополя, які до 1946 року належали греко-католицьким громадам і згідно Львівського собору 1946 року були у них конфісковані, повернути греко-католицьким громадам незалежно від кількості віруючих на території села або міста. Вирішення питань релігійної совісті шляхом голосування вважає недопустимим.

1.1. Якщо в населеному пункті створюються нові релігійні громади, за бажанням віруючих надавати можливість спорудження для них храмів.

1.2. До закінчення будівництва нового храму на прохання віруючих греко-католицької громади має право дати дозвіл на почергову відправу.

1.3. Втручання сільських, міських, районних Рад народних депутатів у вирішення питання між релігійними громадами про почергову відправу, а також тиск на греко-католицьку громаду з боку влади є недопустимим.

2. Усі церковні споруди та церковне майно на території Ланівського, Кременецького та Шумського районів, а також північної частини Збаразького району, де предічною церквою була українська православна автокефальна церква, повернути православним автокефальним громадам незалежно від кількості віруючих на території села або міста. В м. Тернополі церкву Хрестовоздвиженську залишити за українською православною автокефальною громадою.

2.1. Якщо в населеному пункті створюються нові релігійні громади, надавати можливість за бажанням віруючих спорудження для них храмів.

2.2. До закінчення будівництва нового храму на прохання віруючих української православної автокефальної громади має право дати дозвіл на почергову відправу.

2.3. Втручання сільських, міських, районних Рад народних депутатів у вирішення питань між релігійними громадами про почергову відправу, а також тиск на українську православну

автокефальну громаду з боку влади є недопустимим.

3. Рішення постійної комісії обласної Ради народних депутатів з питань культури та духовного виховання передати у райони та Тернопільську міську Раді народних депутатів для виконання.

4. Контроль по виконанню рішення постійної комісії районними та міською Радами покласти на членів постійної комісії, обласної Ради народних депутатів.

5. Рішення постійної комісії обласної Ради народних депутатів довести до відома віруючих через засоби масової інформації.

6. Згідно діючого законодавства жодна релігійна громада не має права власності і не є юридичною особою, а це є підставою для нагнітання міжрелігійної напруженості.

7. Комісія доручає її голові, народному депутату України М. В. Куземко, винести в порядку законодавчої ініціативи на розгляд сесії Верховної Ради УРСР пропозиції про якнайшвидше прийняття закону про релігії, який передбачав би наділення церковних громад правом власності і визнання їх юридичними особами.

Голова комісії

М. КУЗЕМКО.

Примітка: До чергової сесії обласної Ради народних депутатів рішення має рекомендаційний характер.

ОГОЛОШЕННЯ

Обласне товариство «Меморіал» продовжує реєстрацію колишніх політ'язнів, які бажають взяти участь у зустріч-спомині.

У Тернопільській картинній галереї відкрита перша художня виставка гурту тернопільських художників «Хоругва».

Ми довго йшли до ЦЬОГО ДНЯ

Остання неділя квітня 1990 року відіграв у історію тернопільчан як свято, що зродилося з душі народу. Ніколи ще не бачив Тернопіль такого великого зібрання народу, такої великої кількості синьо-жовтих прапорів і такого величного, божественно-духовного піднесення ув очах кожної людини.

О 19-й годині тишу над Театральним майданом сколихнули церковні дзвони і велична Шевченкова пісня. Повноголоссям злетіла під небесний купол молитва «Боже Великий, Єдиний, нам Україну храни».

В церемоніальному обряді взяли участь священники всіх грех церков. Зворушливо лунали слова старого січового стрільця П. Гарасимика, які він виголосив після цілування освяченого знамена, і молодят, які в цей день стали на рушничок щастя, і шестирічної дівчинки, якій випала доля зростати в час духовного оновлення України.

Врочисто звучала присяга керівників міста, голови міської Ради народних депутатів В. Негоди, його заступника С. Оконського і голови виконкому А. Кучеренка.

— Перед цим священним прапором українського народу, перед пам'яттю і сподіваннями всьох сущого на терені нашого міста, поклавши руку на Святе Писання.

ПРИСЯГАЮ:

служити інтересам громади, кожної людини, національному відродженню. Дотримуватися істини і правди. Сповідувати духовні і моральні ідеали, гордість загоди, любові, святаї братської єдності. У помислах і справах керуватися не власною виготою, а благом рідного народу. У діях своїх бути чесним перед Вами, Історією, Господом Богом.

До підніжжя пам'ятника Великому Кобзареві діти поклали букети квітів — врочистий похід попрямував до будинку міської Ради. Минають хвилини промови голови міської Ради і вже над дахом гордо майорить синьо-жовтий стяг, а всю округу вишвилює могутній хорівний спів гімну. Ще не вмерла Україна».

РІЧНИЦЯ ТОВАРИСТВА

Усього рік минуло з тих пір, як у нашій області створено історико-просвітницьке товариство «Меморіал».

З нагоди цієї дати у Тернополі відбулося розширене засідання координаційної ради Товариства. Докладніша інформація про засідання буде опублікована.

ДЗВІН

ВИДАННЯ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ОБЛАСНОГО ТОВАРИСТВА
«МЕМОРІАЛ» ім. Василя СТУСА

ТРАВЕНЬ 1991 №5 (20)

Василь СТУС

ТРЕНИ М. Г. ЧЕРНИШЕВСЬКОГО

Народе мій, коли тобі проститься
крик передсмертний і тяжка сльоза
розстріляних, замучених, забитих
по селках, сибірах, магаданах.
Державо напівсонці, напівтьми,
ти крутишся у гадину, відколи
тобою неспокутний трусить гріх
і докори сумління дух потворять.
Казися над проваллям, баланеуй,
усі стежки до себе захаращуй,
а добре знаєш — грішник

усесвітній
світ за очі од тебе не втече.
Це божевілья пориву, ця рвань
всеперелетів — з пекла і до раю,
це нависання в смерть, оця жага
розтлілого
весь білий світ розтліти
і все товкти, товкти збідлу жертву,
щоб вирвати прощення за свої
жахливі окрутенства — то занадто
позначено по душах і хребтах.
Тота сльоза тебе ісповнить.

І лютий зойк заврунеться стожаю
ланами й луками, і ти збагнеш
обнавіснулу всенищівність роду.
Володарю своєї смерті, доля —
всепам'ятка, всечула, всевидюща —
нічого не забуде, не простить.

Терпи, терпи — терпець тебе шліфує,
сталить твій дух — отож терпи,

ніхто тебе в недолі не врятує,
ніхто й не зіб'є з власної тропи.
На ній і стій, і стій, допоки скону,
допоки світу й сонця — стій і стій.
Хай шлях до раю, пекла чи полону —
тримайся далі розпачу й надії.
Торуй свій шлях, той, що твоїм
назвав,
той, що обрав тебе, як побратим.
До нього змалку ти заповідав
сумним осердям, поглядом сумним.

Український „Меморіал“ імені Василя Стуса

Протягом двох днів у Івано-Франківську проходили Другий Всеукраїнський з'їзд товариства «Меморіал».

305 чоловік делегували на форум майже всі області України (крім Черкаської та Чернігівської).

З'їзд відкрив голова Івано-Франківської обласної організації «Меморіал», народний депутат України Зіновій Дума.

Учасників з'їзду привітав голова обласної Ради народних депутатів Микола Яковина, а єпископ Павло Василюк благословив їх на плідну роботу.

Головував на з'їзді Леся Танюк — режисер, народний депутат України, голова Комісії Верховної Ради з питань культури та духовного відродження, він же — співавтор Українського «Меморіалу», — виступив із співповіддю. Також із співповіддю виступив співавтор Товариства, письменник Володимир Маняк.

У розмові про актуальні справи «Меморіалу» взяли участь всі керівники делегацій, ряд активістів Товариства, колишні політ'язні, гості з-за кордону.

Бурхливими оплесками учасники з'їзду зустріли пропозицію Леся Танюка найменувати Український «Меморіал» іменем знищеного в большевицькому концтаборі видатого сина України — поета Василя Стуса. Прийнято відповідну ухвалу.

З'їзд вітали представники УГКЦ, ДПУ, УСДП, УРП, Єврейської національно-культурного товариства імені Шолом-Алейхема.

В обговоренні співповіддей взяли участь також народні депутати України Генріх Алтунян, Євген Гринів, Зіновій Дума, Марія Гуменюк (Куземко)...

З цікавими розповідями та міркуваннями виступили Ольга Ільницька (Одеса): «Нині основне завдання «Меморіалу» — навчити людей не боятися, допомогти їм виявити в собі громадянську самосвідомість». Володимир Мулява (Вінниця): «У нас появився жажливий тип патріота-емХасівця [моя хата скраю]... Необхідна консолідація всіх прогресивних сил, особливо Руху і «Меморіалу». Євген Гринів [Львів] порушив питання

переходу в діяльності «Меморіалу» від індивідуальної реабілітації до реабілітації громадсько-суспільних рухів, в тому числі ОУН, УПА. Він наголосив, що виникла необхідність у створенні соціального захисту в економічно-господарському напрямку. Нотки тривоги прозвучали у його виступі і тоді, коли він торкнувся проблеми молоді. Нині всім очевидно, що розривався зв'язок між поколіннями, і як наслідок — цілковита інертність, байдужість, бездуховність серед підростаючого покоління.

На з'їзді розглянуто і схвалено резолюцію «Меморіалу» і сучасна політична ситуація. Прийнято ухвалу Закону про реабілітацію.

Прийнято Звернення до Верховної Ради України в справі Степана Хмари. Звернення до членів КПРС, Звернення «Меморіалу» до працівників правозахисних органів та ряд інших ухвал і резолюцій.

На пропозицію голови Тернопільського обласного товариства «Меморіал» Марії Гуменюк (Куземко) прийнято ухвалу про створення центрального друкованого органу Українського «Меморіалу» на базі Львівської газети «Поклик сумління». Головним редактором затверджено Євгена Гриніва, заступником — Володимира Маняка. Марію Гуменюк обрано до складу редколегії республіканської газети.

На з'їзді розглянуто організаційні питання. Головою Українського «Меморіалу» ім. Василя Стуса обрано Леся Танюка, його заступниками — Володимиром Маняком, Зіновієм Думою, Владлена Кузнецова, Василя Зілгалова, Віктора Цимбалюка.

Через спірні питання з боку альтернативних, себто «обкомівських» «Меморіалів» (Дніпропетровськ, Одеса, Ужгород та інш.) вибори республіканської Ради не відбулися. Надалі Український «Меморіал» функціонуватиме на незалежних від Всесоюзного засадах.

Учасники форуму обрали українського письменника, професора університету м. Альберта (Канада) Яра Славутича першим почесним членом Українського «Меморіалу» імені Василя Стуса.

Леся Танюк: „Біль знедолених стукає в наші серця

З ДОПОВІДІ НА ДРУГОМУ ВСЕУКРАЇНСЬКОМУ З'ЇЗДІ
ІСТОРИКО-ПРОСВІТНИЦЬКОГО ТОВАРИСТВА «МЕМОРІАЛ»

м. Івано-Франківськ

1991 р.

Ми вступили в складний період, який погрожує закінчитися не зовсім добре — військовою диктатурою. Ми були свідками багатьох кривавих подій, які трапились в Союзі протягом останніх років і місяців. Ми стали свідками антиконституційного фашистського комуністичного перевороту у Вільнюсі. І за те ніхто не поніс відповідальності з союзних керівників, хоч мали місце людські жертви, і мало місце бажання підняти законну Конституцію Литви.

Насторожує просто-таки бурлескний випадок з чернігівською постановою місцевої влади, яка теж захотіла підняти Конституцію і арештувати членів усіх Рад, настроєних демократично. Хоча місцева влада відрається від цього документа і називає його «фальшивкою», ми наполягатимемо на парламентському розслідуванні цієї справи, тому що ми знаємо, що в деяких областях України приймаються рішення про недопуск до місцевих органів влади представників демократії. Ми вже не раз були свідками, як ведеться переслідування, навіть фізичне знущання над народними депутатами...

В нашої напруженій нинішній ситуації нам ніщо так не шкодить, як міжконфесійні конфлікти, внутрішні спроби поставити конфесійні взаємини вище позиції побудови України.

Буде справедливо, якщо ми сьогодні скажемо: давайте збудуємо суверенну незалежну Україну. Тоді незалежна суверенна Україна прийде сама до конфесійного миру, тоді вона буде мати ту благодать Божу, яку ми собі здобудемо через єднання всіх національно-свідомих демократичних сил.

«Меморіал» повинен стати на захист народного депутата Степана Хмари. Питання треба ставити категорично: депутата Хмару треба звільнити, як жертву провокації прокурора Потебенка і консервативних сил. Також потрібно ставити питання про увільнення прокурора Потебенка від його обов'язків. Ця лю-

дина показала свою пряму залежність від збанкрутілої системи.

Ми підтримали в першому читанні Закон про репресованих. В його преамбулі чітко сказано, що Верховна Рада засуджує масове переслідування громадян, висловлює співчуття жертвам репресій, їх рідним і близьким і проголошує намір неухильного відновлення справедливості, а також прагне забезпечити компенсацію матеріальної і моральної шкоди, заподіяної репресіями реабілітованим та їхнім сім'ям.

Але мені здається, що нам, «Меморіалу», треба наполягати на окремому зверненні до народу України, де б чітко і однозначно було окреслено розмір і масштаби цих жахливих репресій.

У зверненні до народу України повинні бути згадані жертви і Дем'янова Лазу, і Київської Биківні... Це все спеціально було забуто, хоч в Биківні погинуло 120—130 тисяч невинних жертв. А офіційна цифра повідомляє, що лише шість тисяч...

У цьому зверненні в повну силу повинні зазвучати голоси всієї закатованої України. Починаючи від вимушеного самовбивства Миколи Хвильового, з травня тридцять третього року тривав активний розстріл письменницького і мистецького відродження України...

Необхідно нагадати той факт, що коли в листопаді тридцять сьомого року розстрілювали величезну групу українських в'язнів, то на гаслі було написано: «Это совершается в связи с празднованием 20-летия Великой Октябрьской социалистической революции...». В отой жахливий, моторошний символ революції було покладено увесь світ української нації. Холодом і жахом віє від такого святкування.

У тому зверненні має звучати голос дванадцяти мільйонів українських селян, замучених голодомором і першим — у 20-х роках, і другим — у 30-х ро-

(Продовження на 3-й стор.)

У номері:

МАТЕРІАЛИ II-го ВСЕУКРАЇНСЬКОГО З'ЇЗДУ ЖЕРТВ ПОЛІТИЧНИХ РЕПРЕСІЙ НА УКРАЇНІ • МАРІЯ ГУМЕНЮК (КУЗЕМКО) • ЄВ ВБЕРЕГТИСЯ ВІД РАДІАЦІЇ • ДІЄ СЛУЖБА ПОШУКУ

«МЕМОРІАЛУ» ім. ВАСИЛЯ СТУСА. • ЗАКОН «ПРО РЕАБІЛІТАЦІЮ ЖЕРТВ ПОЛІТИЧНИХ РЕПРЕСІЙ НА УКРАЇНІ» • РУКОПИС ІЗ ШУХЛЯДИ • ОГРОЛОШЕННЯ

№ 9-10 (36-37) 1992

ДЗВІН

ВИДАННЯ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ОБЛАСНОГО ТОВАРИСТВА «МЕМОРІАЛ» ім. ВАСИЛЯ СТУСА

Урочистим було в Тернополі відкриття пам'ятника Василю Стусу і освячення названої його іменем вулиці. Напередодні річниці з дня його загибелі, тут зібралися жителі і гості міста.

Фоторепортаж з місця події читайте на 2-й сторінці.

ПІСЛЯ ВИСТУПУ НАМ ВІДПОВІДАЮТЬ

Заступник голови Буцацької районної Ради народних депутатів М.Кашанська:

На лист Ольги Дяковської, надрукований у п'ятому числі газети "Дзвін", повідомляємо, що від допомоги у виділенні іншого приміщення для проживання О.К.Дяковська відмовилась. У даний час вона, як член сім'ї покійної тітки, вирішує питання про власність на будинок у юридичних органах згідно з діючим законодавством. Втручатись у судову справу районна Рада не має права.

Дане питання перебуває на контролі в районній і Зубрецькій сільській Радах народних депутатів. Про остаточне його вирішення повідомимо додатково.

Заступник генерального директора Тернопільського виробничого об'єднання зв'язку В.Кайда:

Виробниче об'єднання "Тернопільзв'язок" провело розслідування причин неспроможного вручення передплатникам газети "Дзвін". Винні у цьому сортувальниці газетно-журнальної експедиції Тернопільського поштамту Я.М.Вишневецька та М.С.Козубська.

Як повідомила заступник директора поштамту Н.В.Пласконіс, наказом №112 від 17.08.1992 року зменшено розмір преміальної винагороди М.С.Козубській на 731 крб., Я.М.Вишневецькій на 220 крб.

Начальнику цеху перевезення пошти Т.Е.Касіану звернено увагу на недостатній контроль за роботою працівників газетно-журнальної експедиції і попереджено про недопущення надалі подібних фактів.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ГАЗЕТУ "ДЗВІН"

Шановні друзі!

Якщо ви хочете

знати правду про маловідомі події під час національно-визвольної боротьби у нашому краї, прочитати спогади очевидців сталінських репресій, ознайомитись із секретними документами архівів колишнього КДБ, дізнатись про фальсифікацію комуністичною пропагандою історичної правди, одержати інформацію по пошукову та історико-просвітницьку роботу в області і за її межами, відкрити для себе цікаві постаті маловідомих національних героїв України,

проконсультуватись з будь-яких питань, що вас цікавлять, відшукати рідних чи знайомих, які загинули в період визвольних змагань,

— передплатіть на наступний рік газету "Дзвін".

Наш часопис — один лише з двох видань товариства "Меморіал", що виходять на Україні.

Щоб отримувати щорічно газету, потрібно заплатити всього 96 купонів. Оформити передплату можна в будь-якому відділенні зв'язку чи листинош. Це ви можете зробити і безпосередньо у нашій редакції, де для вашої зручності відкрито пункт передплати. Не забудьте тільки правильно вказати у квитанції індекс газети — 61530 (дуже часто її плутають з журналом "Дзвін").

Для тих, хто передплатить наш часопис на весь 1993 рік, готуємо приємні сюрпризи. Якщо до 1 листопада 1992 року надішлете до редакції листівку, у якій вкажете своє прізвище, ім'я, по батькові, домашню адресу, номер квитанції про передплату газети "Дзвін", та поштове відділення, де ви оформили передплату, то матимете шанс одержати безкоштовно пурший випуск альманаху "Родились ми великої години", який розігруватиметься у нашій лотереї. У цій книжці, присвяченій 50-річчю ОУН-УПА, по крихах зібрані творчі доробки в'язнів сталінських таборів і тюрем, спогади очевидців більшовицьких репресій, документальні свідчення про свавілья тоталітарних режимів, які яскраво доповнюються цікавими архівними фотоілюстраціями.

Отже, ми залишаємось з вами. А ви?

ЧИТАЧІ ПРО ГАЗЕТУ

Шановні працівники редакції! Вдячний вам за те, що прикладаєте багато зусиль, аби газета "Дзвін" була змістовною і цікавою. Дуже добре, на мою думку, що газета приділяє постійну увагу подіям національно-визвольної боротьби проти німецького фашизму і московського більшовизму, правдиво розповідає про героїзм українських патріотів. Такі правдиві факти дуже потрібні молодому поколінню, яке ніколи не знало правди про визвольні змагання, а постійно одурманювалось комуністичною пропагандою. Газета "Дзвін" повинна стати настільною в навчальних закладах, культовісних установах, бо саме вона своїми публікаціями виховує у молоді патріотизм, любов до рідної землі і ненависть до ворогів.

О.М.Романець.

Чортківський район.

Газету вашу одержую поштою. Дуже дякую, що регулярно надсилаєте. Тут, у Росії, шире, правдиве слово про історію нашого народу нам вкрай необхідне. Кожен номер газети перечитуємо від першої до останньої сторінки, найцікавіші матеріали обговорюємо, коли збираємось разом. Дуже шкода, що не можемо її передплатити. Наше побажання — більше пишіть про національне відродження на Україні, про те, що робиться для встановлення історичної справедливості і увіковічення пам'яті загиблих героїв у роки визвольної боротьби.

М.Новосибірськ.

М.Кучмай.

Ко мне случайно попало несколько номеров вашей газеты. Ее публикации меня очень заинтересовали. Хотя я по национальности русский, но живу на Украине и со всеми ее патриотами вместе отстаиваю интересы нашей страны, интересуюсь ее историческим прошлым. Очень хорошо, что об этом рассказывает ваша газета, регулярно печатает воспоминания тех людей, которые были непосредственными участниками освободительной борьбы от большевистской чумы и иностранных поработителей. Такая правда нужна нам сегодня, особенно молодежи, на этих примерах должно воспитываться молодое поколение.

Слава Украине!

Харьковская область г.Изюм.

В.Бердников.

Вітаємо

Щиро, від душі вітаємо нашого побратима, референта Кошової Управи Братства вояків УПА, колишнього політв'язня ПТАШНИКА Броніслава Івановича з першим шістдесятиріччям,

З роси й води на добру сотню літ.

Людського щастя, благ земних на віку.

Здоров'я шлем міцного, як граніт.

Бажаємо добра і радості без ліку.

Кошова Управа Братства вояків УПА Подільського краю "Лисоня", обласна Спілка політв'язнів і репресованих, редакція газети "Дзвін"

ІНФОРМАЦІЙНИЙ КАЛЕЙДОСКОП

На Тернопільщині працює творча група українського телебачення, яка готує телерозповіді про відомі в нашій області родини Лепких і Барвінських. Після закінчення зйомок матеріали прозвучать у циклі передач "Роде, наш красний", започаткованому українським телебаченням.

Ще одна гарна споруда — церква Матері Божої Неустанної Помочі — прикрасить бульвар Данила Галицького, що на Східному масиві у Тернополі. Це буде найбільша церква в нашій області, досить сказати, що її висота сягатиме 50 метрів. А поруч з церквою виросте ще одне приміщення — монастир отців редемптористів і дзвіниця. Увесь цей комплекс планується збудувати протягом 3-4 років, а розпочнуться роботи уже в 1993-му. А поки що на місці майбутньої церкви споруджується каплиця. Тут щоденно відправлятимуться богослужіння.

Голова провду Організації Українських Націоналістів Ярослав Стецько завжди бажана гостя у кожному місті і селі. Тепер пані Слава матиме змогу частіше бувати серед наших людей, закличим словом мобілізувати їх на важливі справи у розбудові української держави. Не так давно вона одержала паспорт громадянки України і поселилась на постійне проживання у Львові.

№ 4 (42)
КВІТЕНЬ
1993

ДІЗІН

ЧАСОПИС ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ТОВАРИСТВА «МЕМОРІАЛ»

ВЕЛИКДЕНЬ

Весна іде — Великдень наступає,
Знов майорять святкові кольори.
Хоругви знову яким сонцем сяють,
Злетіли в небо сині прапори.
"Христос Воскрес!" — лунає в Україні.
Пливе відгомін слави в небесах.
Воістину Воскрес в цій днині.
Месія й наших душ краса.
Христос Воскрес!
Воскресне й Україна!
Встає з руїн, — підводиться ще раз,
Ім'ям Отця, любов'ю Бога — Сина,
В благословенний Богом час.
Воскрес із мертвих, хоч криваві рани
Послав Воскресний ангельський привіт,
Христос прорік: "Великий день настане
І Бога-Сина визнає весь світ!
Врочисто вдарять дзвони на Софії,
Полине вдаль вітальний передзвін.
Христос Воскрес,
щоб сповнилися мрії
Усіх майбутніх наших поколінь.
Христос Воскрес!
Воскресне й Україна!
Встає з руїн, — підводиться ще раз
Ім'ям Отця, любов'ю Бога-Сина,
В благословенний Богом час.
Славимо ми Христа-Назарянина.
Благословен Господь на небесах.
І хай нова Соборна Україна
Господне ім'я славить у віках.
Христа молимо ми у цю годину:
Дай щастя, волю й долю нам усім,
Соборну дай нам Церкву й Україну.
Тобі за все складаємо уклін.
Христос Воскрес!
Воскресне й Україна!
Встає з руїн, — підводиться ще раз
Ім'ям Отця, любов'ю Бога-Сина,
В благословенний Богом час.
Василь ЛАЗОРИЩАК.

Інформаційний калейдоскоп

"Злочинна діяльність надзвичайної комісії Молотова під час хлібозаготівель на Україні", "Організація московського голодомору на Україні — триумф червоного фашизму", "Українська автокефальна православна церква — жертва сталінсько-більшовицького геноциду" — такі теми доповідей, з якими виступили студенти медінституту на конференції, присвяченій пам'яті жертв голодомору в Україні 1932-1933 років, яка відбулася в цьому вузі. Спогадами про ці страшні часи поділилися викладачі вищих навчальних закладів обласного центру. Священники відправили панахиду.

Добру справу зробили у Чортківському районі. З ініціативи депутатів районної Ради тут, провели толоку милосердя. Зароблені кошти у цей день вирішено переказати у спеціальний фонд допомоги ветеранам війни і праці, учасникам національно-визвольних рухів, одиноким престарілим людям.

Члени координаційної ради Антикомуністичного антиімперського фронту виступили з заявою з приводу загострення політичної ситуації в Росії. Боротьба, викликана спробою реваншистських сил повернутися до влади, відзначається у цьому документі, може призвести до повної дестабілізації на всій території Російської Федерації, руйнування державних структур, викликати хаос і навіть громадянську війну. Автори заяви звертаються до Президента і уряду України вжити заходів для захисту території України, забезпечення спокою і злагоди, рішуче прискіпати антидержавні дії антиукраїнських сил.

У Міністерстві юстиції України за-реєстровано прапор та емблему Української Християнсько-Демократичної партії. Це перша партія у нашій країні, яка відтепер має свою символіку.

На сесії Тернопільської міської Ради народних депутатів депутат міської Ради, голова обласної організації УРП Іван Польовий склав свої повноваження. Таке своє неординарне рішення пояснив тим, що його пропозицію обговорити на сесії міської Ради питання про принципи припинення діяльності Тернопільської міської Ради — відхилили. Пан Польовий вважає, що Ради, як орган влади, віджили своє. Вони є лише ширмою для деяких окремих нечесних людей, які використовують депутатські мандати для вирішення особистих питань, а про державні інтереси не піклуються.

Кременецький краєзнавчий музей є справжнім центром історико-просвітницької діяльності, багато робить у справі пропаганди надбань української культури і духовного відродження. Нині тут експонується виставка "Ткацтво на Кременеччині". Привертають увагу відвідувачів різноманітні ткацькі вироби місцевих майстрів далекої минушини і сьогодення.

ТЕПЛО ДРУЖНІХ ЗУСТРІЧЕЙ

Недавно група тернополян з ініціативи Співки політ'язнів і Співки дітей репресованих побувала в Севастополі, де зустрічалася з моряками Чорноморського флоту. Вже з перших хвилин перебування на кримській землі, ми відчували гостинність і доброзичливість тутешніх господарів. У Севастополі відбулася тепла зустріч, а нашим гідом очолював бути капітан третього рангу пан Григорій Тітов. Він допоміг нам розташуватися в одному з пансіонатів, подбав про побутові зручності. Його доброту, привітність і ширість ми відчували упродовж усього часу перебування в Криму.

На другий день нас запросив на зустріч командуючий Чорноморським флотом України пан Борис Кожин. Під час дружньої, невимусовної бесіди він висловив своє глибоке задоволення нашим приїздом, розповів про становище на флоті і в республіці. Підкреслив при цьому, що такі відвідини є дуже потрібними і корисними в нинішній складній ситуації, вселяють бойовий дух, є доброю моральною підтримкою і командного складу, і в усіх військовослужбовців.

Відтак слово гостям. Присутніх привітав і передав привіт від галичан голова Співки політ'язнів і репресованих Тернопільської області пан Григорій Друль. Величально й урочисто прозвучала молитва "Отче наш". Далі зал заповнили українські пісні у виконанні тернопільського хору "Заграва" і працівників Чортківського педагогічного училища. Треба було бачити радісні, схвилювані обличчя моряків, яким на рідній українській землі доводиться так рідко чути українську мову.

Із словами ширшої вдячності контр-адмірал пан Борис Кожин прийняв від нас символічну отаманську булаву, образ Матері Божої, жовто-сині прапори і літературу, запевнивши присутніх, що моряки-чорноморці з

чесно відстоюватимуть незалежність України, вірними залишатимуться її ідеалам. Тут же ми мали змогу поговорити і поспілкуватися із військовослужбовцями, вручили їм наші скромні подарунки.

Добрі спогади залишила зустріч в одному з військових підрозділів протиповітряної оборони. Усі були приємно зворушені нашою присутністю, відверто обмінювались думками щодо політичного становища в Україні, зокрема на флоті, гаряче аплодували за українські співанки, дякували за подарунки. В знак поваги і вдячності вручили нам похвальну грамоту, правда, старого зразка, вибачившись за те, що інакшої не мають.

Побували ми і на новозбудованому кораблі "Славутин", який належить Військово-Морському флоту України. Тут вперше прозвучала молитва і патріотичні українські пісні у виконанні гостей з Галичини. Одержавши подарунки, моряки гостинно запросили нас оглянути гарні, зручні приміщення для проживання, заняття, вдосконалення своєї бойової майстерності тощо. Віднині на судні гордо майорітиме синьо-жовтий прапор незалежної України, вручений нами господарям корабля.

Схвилюваною була зустріч у санаторію, де лікуються діти, що постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. Ми довго розмовляли з ними. Прикро було бачити, що навіть у цьому лікувальному закладі не відчувається духу українського відродження: практично відсутня література на рідній мові, начотність, а в глибині сцени невеликої зали, де проходила наша зустріч, висів портрет ідола, відомого теоретика і практика боротьби за "світле комуністичне майбутнє" Ульянова-Леніна. Це спонукало нас задуматись: хто керує цим закладом, а якому живуть і лікуються діти, чому досі тут на кожному кроці насаджуються мо-

лодому українському поколінню більшовицька ідеологія?

До речі, не тільки у вищезгаданому санаторію. Де б ми не побували — чи то в установах, чи в культурних центрах, чи просто на вулиці — практично ніде не чули рідної української мови, всі вивіски, в основному пробільшовицька наочна агітація тільки на російській мові, парканні, різні стенди і навіть будинки списані промовистими лозунгами і закликами проти Президента України, політики, яку веде український уряд, відкрито демонструючи зверхність і переваги "руської нації".

І все ж після триденного перебування ми покидали кримську землю з оптимізмом, з вірою й надією, що й тут настане українське відродження, утвердження нашої державності з її славними традиціями. У цьому, до речі, нас запевняли і військовослужбовці, які залишаються вірні клятві Україні і своєму

народові й готові у будь-який момент стати на захист їх законних інтересів, а якщо потрібно — віддати своє життя за волю й незалежність України. Ми віримо, що так воно й буде, з цією вірою повернулися додому, з нею живемо й діємо.

Користуючись нагодою, хочу звернутися до жителів Тернопільщини активно приєднатися до надання матеріальної допомоги і підтримки захисників нашої української землі. З пропозиціями просимо звертатися у Співку політ'язнів та репресованих.

Складаємо ширшу вдячність за сприяння і допомогу в організації поїздки на Чорноморський флот нашим спонсорам — колективом галантерейної бази "Галант", комерційного центру громадського харчування, Тернопільського центрального універмагу і магазину "ЕКСПО".

Ольга Жульківська,
член Співки політ'язнів та репресованих.

Фото на згадку.

№ 5 (43)
ВЕРЕСЕНЬ
1993.

ДЗВІН

ЧАСОПИС ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ТОВАРИСТВА «МЕМОРІАЛ»

Сини України

Ще донедавна ці русочубі, сповнені молодечого завзяття і енергії юнаки сиділи за шкільною партою, під орудою досвідчених фахівців здобували професійну освіту і навички, а дехто вже встиг попрацювати, роблячи перші самостійні кроки у трудовому житті. Нині вони влилися у ряди воїнів української армії, стали захисниками молодшої незалежної держави. Це не тільки почесна, а й дуже відповідальна місія — бути на сторожі спокою і свободи рідного народу, в свої вистражданої під багатовіковим гнітом загарбників, землі. Усвідомлює свій високий обов'язок і Сергій Шпачинський і на знімку! із села Ілавче Теребовлянського району, який нинішньою весною стає курсантом учбово-артилерійського полку одного з військових підрозділів в Україні. А дозавдя свою службу, як і кожен солдат, з прийняття військової присяги на вірність Україні.

Фото С. Червінського.

ШАНОВНИЙ ЧИТАЧУ!

Сьогодні ти знову тримаєш в руках черговий номер нашого часопису. Вимушену чотиримісячну перерву у випуску газети спричинили все ті ж матеріальні труднощі, які в умовах входження в ринок першими відчували видання, які не одержують від держави дотацій. До таких належить і "Дзвін", який існує лише на мізерних прибутках, що надходять від його реалізації і пожертвуваннях колективів та окремих громадян. Однак сьогодні цих незначних коштів не вистачає для нормального функціонування газети, якщо врахувати, що лише протягом останнього року ціна на папір зросла з дванадцяти тисяч до мільйона триста тисяч карбованців за тону, у десять разів підвищилися ціна за поліграфічні послуги, майже у двадцять разів збільшили плату зв'язківці за доставку газети передплатникам.

У своїх листах та телефонних розмовах читачі нам радили зробити перерахунок і оголосити доплату за газету, як це зробили інші видання. Такі шахи ми не пішли, знаючи, що переважна більшість наших передплатників в основному пенсіонери, які і так важко виживають в нинішній матеріальній скруті, тож викроїти зі свого скромного домашнього бюджету хоч і незначну суму не кожен у змозі. Тому ми звертаємось до вас, шановні передплатники, усіх читачів, трудових колективів внести свої пожертви на газету по мірі можливості хто скільки зможе. Від вас, вашого розуміння і матеріальної підтримки значною мірою залежить дальша доля першого на Тернопіллі демократичного видання "Дзвін".

Одночасно нагадуємо, що з 15 вересня почалася передплата газети на 1994 рік, тож не забудьте вчасно зайти в будь-яке поштове відділення і оформити підписку. Порадьте це зробити своїм знайомим, друзям, сусідам. Передплата вартість нашого часопису досить таки помірною і сподіваємось, не позначиться на матеріальному рівні життя навіть малозабезпеченої сім'ї, у тому числі й пенсіонерів, багато з яких є постійними нашими передплатниками.

Якщо хтось виявить бажання допомогти газеті матеріально, просимо гроші переказувати поштою на розрахунковий рахунок № 000363607

в АКБ Укрсоцбанку м. Тернополя. Бажано на переказі вказати своє прізвище, ім'я і по-батькові, домашню адресу для того, щоб надрукувати їх в газеті. Свій внесок для підтримки нашого видання можете зробити і безпосередньо в редакції за адресою: м. Тернопіль, вул. князя Острозького, 45.

Сьогодні ми хочемо висловити щире вдячність колективу Тернопільської обласної друкарні, зокрема її директору добродію Дмитру Туполу, де з розумінням поставились до матеріальної скрути, в якій опинилася наша газета і вирішили друкувати її безкоштовно, завдяки чому значно скоротяться видатки на її існування. Неабияка заслуга у цьому обласної Християнсько-Демократичної партії України, яка виділила для газети "Дзвін" із своїх скромних запасів безкоштовно тону паперу. Від душі дякуємо за цю безкорисливу допомогу її голові добродію Михайлові Гутору.

Отже, після вимушеної перерви газети "Дзвін" знову з вами, шановні читачі. Запевняємо, що у ній ви надалі знаходитимете цікаві публікації про маловідомі події з історії національно-визвольної боротьби у нашому краї, спогади очевидців, розповіді на актуальні теми сучасного життя. Пишіть, дзвоніть, заходьте.

Редакційна рада газети "Дзвін".

Газета "Дзвін" надрукована безкоштовно
в орендному підприємстві
Тернопільській обласній друкарні

ЧИТАЙТЕ
В
НОМЕРІ

У липні нинішнього року в Києві відбувся Великий Збір Конгресу Українських Націоналістів. Його учасники обговорили широкий спектр завдань, що стоять в період розбудови молодшої незалежної української держави, визначили програму своєї діяльності на перспективу. З програмною доповіддю на зборі виступила Голова Проводу Конгресу Українських Націоналістів Слав Стецько. Сподіваємось, надрукований в сьогоднішньому номері виступ, зацікавить багатьох читачів.

Тут за минулим, прагнення будь-яким чином повернутися в імперське ложе, досі не покидає колишніх владителів "цього й невеликого государства". Для цього вони вишукують різні приводи, не уникають нагоди використати різноманітні форми, скажімо, на зразок СНД, аби знову затягнути український народ в ярмо, наслідки якого ми ще довго будемо відчувати. Своїми міркуваннями з цього приводу ділиться наш земляк зі Зборівщини, відомий публіцист Володимир Здоровага.

В червні цього року в Україну прийшла сумна звістка про кончину Глави української автокефальної православної церкви Святейшого Патріарха Київського і всієї України Мстислава. На численні прохання читачів подаємо розповідь про життєвий шлях Патріарха.

В історії багатостраждального українського народу ще досі залишається чимало "білих плям". Зокрема, потребує глибокої пошукової роботи, широкого висвітлення правдивих фактів національно-визвольної боротьби 30-х — 40-х років. Про українських патріотів, які вели боротьбу за національне визволення, йдеться у спогадах очевидця цих подій Миколи Заблоцького.

№ 7 (44)
ГРУДЕНЬ
1993

ДЗВІН

ЧАСОПИС ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ТОВАРИСТВА «МЕМОРІАЛ»

ПРИВІТАННЯ

з нагоди другої річниці
Всеукраїнського референдуму

Шановні країни!

У власній, незалежній державі відзначаємо другу річницю Воскресіння України — історичне свято нашого багатостраждального народу. 1 грудня 1991 року на Всеукраїнському референдумі він благословив відродження своєї свободи. Це найбільша перемога за всю його багатовікову історію — перемога наших предків, які загинули у численних битвах за волю, перемога наших душ і сердець.

Український народ після тяжкої неволі, після панування на наших землях страшних колоніальних держав виявив героїчну силу духу, сказав "Так!" самостійній Україні, вперше піднявся як монолітна нація. Наш вибір нікому не скасувати, шлях демократії і свободи для нас — єдино прийнятний шлях.

Є у тій перемозі і наша частка, дорогі країни. Тернополяни гаряче відгукнулися на поклик історії і не тільки самі проголосували за незалежну Україну, а й допомогли зробити правильний політичний вибір своїм братам із східних регіонів.

І хоча на шляху до омріяної волі маємо немало економічних і соціальних негараздів, але будемо оптимістами, подолаємо всі перешкоди і збережемо нашу державність, у боротьбі за яку поневірялись в ґулаґах мільйони українців — жертв тоталітарного режиму. Адже незалежність України — це потреба жити власним розумом, власною працею, відповідаючи за кожен свій крок і відчуваючи реальні результати своїх творчих зусиль.

Дозвольте щиро, від усього серця привітати вас з другою річницею Всеукраїнського референдуму, побажати миру, спокою, благополуччя і особистого щастя.

СЛАВА НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ!

Заступник голови обласної Ради
народних депутатів
Я. Карп'як.

Заступник голови обласної
державної адміністрації
Б. Андрушків.

ПОТРІБНА ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Минуло п'ять років від часу, коли Верховна Рада України прийняла Закон про мови, зокрема про державний статус української мови. Кабінет міністрів схвалив державну програму реалізації цього закону. Обґрунтовано й чітко визначено, в яких регіонах і в якій послідовності має бути відновлене функціонування державної мови в усіх сферах державного та суспільного життя. Для контролю за реалізацією цієї програми була створена спеціальна комісія на чолі з віце-прем'єром. Після його зміни, комісія перестала працювати, про неї просто забули. Закон не діє, оскільки відсутній механізм, який би сприяв втіленню його в життя.

За дорученням Кабінету міністрів почала працювати відповідна комісія на чолі з першим заступником міністра освіти А.Г.Погрібним, яка підготувала уточнений закон, перевізла його в листопаді 1992 р. до Верховної Ради й уряд, а також Президенту. На жаль, про нього знову всі забули, а, можливо, бояться його розглянути у зв'язку із загостренням економічної та політичної ситуації в Україні. Водночас чимало депутатів, представники держадміністрації та Кабінету міністрів знову заговорили російською мовою, ігноруючи Закон про державний статус української мови.

Хоч би як далі розгорталися події в Україні, ми не повинні стояти осторонь і спостерігати цей новий виток русифікації.

Наше товариство, яке підтримує усі демократичні партії та рухи, культурно-освітня громадськість України, наполегливо звертаються до Президента з пропозицією створити Державну службу української мови. Аналогічні служби існують у таких державах, як Англія, Франція та ін., а в СІУ — у Казахстані, Молдові тощо. Ця служба повинна мати широкі юридичні повноваження і бути підпорядкованою тільки Президенту. В її складі передбачити такі робочі групи:

1. Відновлену комісію контролю реалізації Закону про мови, яка б через вертикальну структуру своїх методистів, організаторів у складі органів держадміністрації налагоджувала планомірну роботу в областях та районах України щодо реалізації Закону про мови, враховуючи конкретні мовні ситуації в регіонах.

2. Комісію у справах культури української мови, яка б допомагала депутатам і робочим комісіям Верховної Ради, працівникам держадміністрації всіх рівнів, навчально-освітнім і культурним закладам, а також засобам масової інформації в оволодінні мовною культурою, правописними нормами і т. ін.

3. Комісію у справах термінології та лексикології, яка б заохочувалася коло уніфікації української термінології, новостворюваних україномовних держстандартів, видання термінологічних словників тощо.

4. Комісію у справах топоніміки — найменування та перейменування населених пунктів України, вулиць, майданів, установ, сільськогосподарських та промислових об'єднань тощо.

Переконані, що наполеглива праця висококваліфікованих і відданих справі відродженню української мови в нашій державі освітан дасть позитивні результати.

П. Мовчан,
голова Центральної управи всеукраїнського
товариства "Просвіта" ім. Т. Шевченка,
народний депутат України.
А. Бурячок,
член Центральної управи товариства
"Просвіта", доктор філологічних наук,
професор.

А ви передплатили
газету "Дзвін"
на 1994 рік?

Оформити підписку нашого часопису можна у
будь-якому відділенні зв'язку або безпосередньо
в редакції газети "Дзвін" у Тернополі по
вул. князя Острозького, 45.

Вартість передплати на півроку 4344 крб.
Індекс 61530.

Газета "Дзвін"
надрукована безкоштовно
в орендному
підприємстві
Тернопільській обласній
друкарні.

№ 1 (46)
СІЧЕНЬ
1994

ДЗВІН

ЧАСОПИС ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ТОВАРИСТВА «МЕМОРІАЛ»

Я дитинка Божа,
Я Христу пригожа.
Богу поклонюся,
Щиро помолюся.
"Слава" — заспіваю,
Христос ся рождає!
Щиро всіх вітаю
Нині пенароком
Вас із Новим роком.
Всіх я вас засію,
Серденько зігрію.
Вас віштую нині
В новорічній днині.

Хай Ісус рождений
Дасть благословення.
Всі Христа славимо,
Дари принесимо.
Сійся і родися
І плодом берися
Жито та пшениця
І всяка пашиця.
На щастя й здоров'я,
На життя з любов'ю,
Доброго вам світа
І многая літа!

НОВОРІЧНЕ ПОЗДОРОВЛЕННЯ

ШАНОВНІ КРАЯНИ!

У час нелегких випробувань для нашого народу приходить на українську землю Новорічне свято — свято миру, віри і надії.

Щоразу ми з радісним передчуттям готуємось до зустрічі його, як до своїх іменин, обмірковуємо пережите, будуємо плани на прийдешнє. Віримо, що новий рік неодмінно буде кращим від старого, все справедливо поставить на свої місце, кожного винагородить за заслугами.

Нелегким видався минулий рік. Неймовірно важко було нашим селянам в умовах економічної та енергетичної кризи засіяти й доглянути ниву, але вони здолали усі негаразди, зібрали небувалий в краю урожай і сьогодні з впевненістю можемо сказати: як би важко нам не було, а хліб і до хліба на нашому столі буде.

Не легше було трудовим колективам промислових підприємств у тих же скрутних умовах забезпечувати виробництво продукції, та не опустив руки, не здався на милість кризи жоден з них. Здавалося, за таких обставин годі й думати про розвиток культури, а саме цього року тернопільські митці та вчені щедро порадували Україну своїми творами, науковими працями.

Хочемо висловити щире подяку всім людям праці за їхні здобутки.

Сьогодні ми всі занепокоєні тим, що падає наш життєвий рівень, зростає злочинність, розпуста, безкультур'я. Так, правди ніде діти, зроблено далеко не все можливе, аби зупинити ці процеси. Однак глибоко помиляється той, хто гадає, що багатістю і квітучою Україною можна зробити швидко, одним декретом чи революційним поривом. Альтернативи поступовому, довготривалому розвитку від злиднів, руїни через демонтаж тоталітарної системи і до повного розквіту демократії та народного добробуту на світі нема.

Та скільки б не тривав цей процес, ми радили б тернополянам бути оптимістами, не втрачати віри у власні сили. На крутих поворотах історії наш народ долав і більші труднощі, ніж сьогодні. Тому перед лицем реальної небезпеки втратити здобуту такою дорогою ціною незалежність не маємо права допустити розслаблення душ, мусимо скріплювати їх вірою в рідний народ і свідомою працею для його відродження. Україна потребує самовідданої праці, нашої єдності, а не розбрату і свар. Сьогодні потрібні не солодкі обіцянки, не порожні демагогічні слова політичних кар'єристів, а суворе підкорення кожного святому обов'язку — примножувати діла. Від нас і тільки від нас залежить, щоб найщиріші новорічні побажання збулися і добрі діла в нашій великій родині не перевелися.

Закликаємо всіх тернополян, усі політичні сили краю до співпраці, злагоди, громадянської терпимості. Хай у наступному році буде більше людей, які гуртуються для подолання скрути, і менше людей, які шукають винних, лякають новими катастрофами і тим самим поглиблюють скруту. Віримо, що забудуть чвари представники різних конфесій, перестануть ділити Бога духовні пастирі. Тільки в єдності наша сила.

Поздоровляємо Вас, дорогі країни, з Новим, 1994 роком! Добра вам, здоров'я і щастя!

Голова обласної Ради народних депутатів
Б. Бойко.

Представник Президента України
у Тернопільській області
Р. Гром'як.

Газета "Дзвін" надрукована безкоштовно
в орендному підприємстві
Тернопільській обласній друкарні

№2 (47)
ЛЮТИЙ
1994

ДЗВІН

ЧАСОПИС ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ТОВАРИСТВА «МЕМОРІАЛ»

ОУН — 65 РОКІВ

Велелюдно було того недільного дня в Тернопільському обласному музично-драматичному театрі ім.Т.Шевченка. На урочисту академію, присвячену 65-й річниці заснування Організації Українських Націоналістів, зібралися ветерани ОУН-УПА, родичі учасників національно-визвольної боротьби на терені України, представники різних організацій, партій та рухів, широкий загал громадськості обласного центру і Тернопільщини.

Відкрив урочини голова обласного Проводу Конгресу Українських націоналістів Оксентій Каменюк.

Із святоковою промовою до присутніх звернулася відома українська діячка Голова Проводу ОУН, Голова КУН Слава Стецько. Вона зосередилась на важливих віхах діяльності ОУН, її історичній значимості в організації національно-визвольної боротьби, схарактеризувала сучасну політичну обстановку в країні і нові завдання ОУН та її діячів на нинішньому етапі.

З великою увагою були вислухані також доповіді і реферати, з якими виступили члени Проводу ОУН Петро Дужий, член Проводу КУН та член Політпроводу КУН Тарас Процев'яті з Львова, наш земляк зі Збаражчини Михайло Ратушний, голова обласного товариства "Меморіал" Ілько Обершин.

З піднесенням хор національно-демократичної пісні "Заграв" виконав "Отче наш", який підхопив весь зал.

Гаряче аплодували присутні учасникам художньої самодіяльності, які виступили із святковим концертом.

Від 28 лютого до 3 січня 1929 року проходив у Відні перший Великий Збір українських націоналістів, знаний з історії як Конгрес, на якому покликано до життя Організацію Українських Націоналістів (ОУН). Відіграючи значну роль в організації антиімперіалістичної боротьби та й загалом всіх сферах суспільно-політичного життя України, ОУН здобула непохитний авторитет у народі та утворила величезний морально-політичний капітал, що його ні ворогам, ані будь-яким противникам знецінити не вдається.

Дарма, вважаючи бажане за дійсне, імперіалістична Москва на весь голос репетує, що нібито епоха українського націоналізму закінчується. Можливо, що і нею інспірований, нещодавно ледь чутий проскиглів пігмейський голосок про те, що ОУН немовби вже закінчила свою роль і відходить з політичної арени. Але ще нікому не судилося стати таким смолоскипом -- дороговказом на шляху до української державної суверенітності, яким була і є Організація Українських Націоналістів.

Нав'язуючи до сучасного політичного становища, неважно спостерегти, що теоретична основа багатьох сьогоднішніх суспільно-політичних структур майже тотожна з головними ідейно-програмними принципами, прийнятими на Великих Зборах і Конференціях ОУН, і це позитивно оцінюється, оскільки Організація змагала до того, щоб націоналістичні ідеї були головними ідеями для усіх прихильників української державної незалежності.

Організація Українських Націоналістів вважає націю за найвищу суспільну категорію і найбільшу цінність. Гарантом розбудови нації, її процвітання і самого існування є Суверенна Соборна Українська Держава. Це і є основний принцип ОУН, який став закликом для українських націоналістів, зформульований у першій точці Деклогу українського націоналіста: "Здобудеш Українську Державу або загинеш у боротьбі за неї".

ОУН закликала все віддати на жертвник Нації, а навіть саме життя, якщо виникне така потреба. Безмежна відданість Українській Національній Справі -- це і є те, що відрізняє українського націоналіста від інших громадян. Покликання націоналіста -- це безпелайційне служіння Українській Нації. Побудована на такому принципі Організація аж надто ясно показує, що ОУН не є партією, оскільки партія таких вимог перед своїми членами не ставить.

Доречно пригадати сучасникам і наголосити на тому, що Організація Українських Націоналістів виникла внаслідок консолідаційних політичних процесів, вона появилась, об'єднавши в тому структурі кілька менших, здебільшого молодіжних студентських спілок і Українську Військову Організацію (УВО).

Визнаючи, що питання побудови Самостійної Української Держави -- це справа всього народу і передовсім тих мас народу,

(Закінчення на 2-й стор.)

Козацького роду.

Думки з приводу

Як "святкували" у Шманьківцях

З давніх-давен свято Різдва Христового було завжди великою і радісною подією в житті кожної християнської родини. Це свято єднання, примирення, свято безмежної любові Бога до людей, які повинні відповідати взаємністю.

Однак, очевидно, це поняття по-своєму розуміють у селі Шманьківці Чортківського району. У перший день Різдва тут, на церковному подвір'ї, влаштували справжнє побоїще, у ході якого в атаку йшли не тільки кулаки, ноги, інші підручні засоби спровокованої бійки, а й непристойні слова, лайки, викрики озвірих людей.

Приводом для такого неординарного відзначення релігійного празнику, причому біля Божого храму, стала все та ж ворожнеча двох релігійних конфесій. Православна громада у

Шманьківцях має у своєму розпорядженні церкву, а греко-католицька відправляє богослужіння у невеличкій каплиці. Саме у Різдвяну ніч тут хтось старанно "погосподарював": обірвав електропроводи, зламав замок на дверях. Обурені таким далеко не християнським вчинком, греко-католики вирішили провести відправу біля православної церкви. Отут, на подвір'ї храму, і "схрестилися шпаги" представників двох непримирених конфесій.

Коментувати цей факт немає напевно потреби, адже це вже не перший випадок, коли невідомі закулісні "режисери" провокують конфліктні ситуації серед віруючих. Хочеться тільки ще раз застерегти легковірних: "Люди, схаменіться!"

О. КУТНИЙ.

ДАЙ ВІРУ

Батьківчино! Україно!
Людських душ цайте

розмай
Нашу свідість пригорнімо,
Щоб щасливо цвів
наш край.

Щоби в полі колосками
І в душі людей росло
Все найкраще,

що світає
Життя дайну міць несе.
Батьківчино! Україно!
Людських душ цайте

розмай,
В моїм серці сегод'їно
Віру в мої сили дай!

Богдан Світлий.
с. Іванків
Борщівського району

ЛЮТИЙ

Скінчився січень. От уже й лютий на завершєнні. І цьому останньому зимовому місяцю чимало уваги приділяло людство.

- Нема в лютому такої бурі, щоб не стихла.
- Забудькуватого господаря зима розбудить
- Пізня зима -- пізня весна.
- Сонце не стане -- сніг не розтане.
- Важко сіно звозити, та легко взимку смикати.
- Ховатимешся від літньої спеки, взимку змерзнеш.
- Питає лютий чи добре взутий.
- Сонце блищить, а мороз тріщить.
- В лютому сім погод надворі: сіє, віє, крутить, рве, зверху ллє, знизу мете.
- Не той сніг що мете, а той, що зверху йде.
- Хоч мороз і припікає, зате комарів немає.
- Уночі тріщить, а вдень плющить.
- Багато снігу в році -- багато хліба в тоці.
- В лютому сонце йде на літо, а зима на мороз.
- Якби мені та сила, що в січні, то я б бикутре-тяку роги вломив.
- Лютий воду відпускає, а березень підбирає.
- Місяць лютий -- гостро кутий.

Газета "Дзвін" надрукована безкоштовно
в орендному підприємстві
Тернопільській обласній друкарні

№3 (48)
БЕРЕЗЕНЬ
1994

ДЗВІН

ЧАСОПИС ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ТОВАРИСТВА «МЕМОРИАЛ»

ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ КОБЗАРЯ

Широко і врочисто відзначило Тернопілля 180-у річницю від дня народження Т.Г.Шевченка. Під час шевченківських днів у культурно-освітніх та навчальних закладах відбулися святкові заходи з участю представників Рад народних депутатів, творчих спілок, вчених, письменників, митців. Велелюдно було у ці дні біля пам'ятника Кобзареві в Тернополі. Тут із розповідями про життєвий і творчий шлях Шевченка виступали літературознавці, викладачі вузів і шкіл, виконувались його твори. За упокій душі Тараса відправили панахиду священики греко-католицької та православної церков. У палаці культури "Березіль" відбулися збори громадськості, а також літературно-мистецьке свято "Шлях до Тараса" з участю професійних митців та учасників художньої самодіяльності.

(Матеріали про Т.Г.Шевченка читайте на 3 стор.)

ПЛАТФОРМА БІЛЬШОВИЦЬКОГО БРОНЕПОЇЗДА, ЯКИЙ СТОЯВ НА ЗАПАСНІЙ КОЛІЇ

Комуністична партія України на чолі з її випробуваним авангардом Ленінським Центральним комітетом урочисто крокує назустріч новим виборам до Верховної Ради України. На хвилі особливого піднесення під прапором марксизму-ленізму у ногу з нею чимчикують і ті старі члени, які за відомих обставин героїчно перебігли до соціалістів, а дехто накивав п'ятами аж у Селянську партію. Але, чесне піонерське, всі вони залишилися вірними заповітам Ілліча (не плутати з Леонідом Іллічем та Борисом Іллічем).

А що їм, іллічівцям? Вони на всьому готовому, навіть виборчу платформу передерли зі старих програм КПРС, сяк-так причепуривши її новими обіцянками. Дещо запозичили, звичайно, і в демократів, бо хіба ж обійдеться нині без таких слів, як "реформа" чи "ринок"? Але цими словами треба вміти грати, виступаючи перед теперішньою публікою. Ну, скажімо, ось так:

-- Ми за ринок, але ціни заморозимо.
-- Ми за демократію, але сьогодні потрібна диктатура.

-- Ми за вільну Україну, але в складі СНД.
-- Ми за приватизацію, але не чіпаймо державної власності.

-- Ми за фермерство, але колгоспи себе ще не вичерпали.

Мовляв, даймо їм ще 70 років, хай покажуть себе.

Ну, кому ж так не сподобається? І вовки ситі, і кози цілі. Готова інструкція для перемоги на виборах. Однак роздрукована платформа комуністів дещо серйозніша. Ви не повірите, але в ній уже не обіцяно комунізму. А замість нього -- "лімітований розподіл мінімуму товарів" та "забезпечення всім громадянам мінімального прожиткового

мінімуму" (даруйте за каламбур, але цитата дослівна). Якщо все буде по-їхньому, кажуть капеушники, то вже через чотири роки вони завершать в основному (?) глибокі економічні реформи, і ми вийдемо на основні показники життєвого рівня... ні, на жаль не 1913-го, а 1990 року.

Решта ж у їхній програмі усе знайоме до сліз: "проведення нового політичного курсу", "відродження союзу братніх народів", "усунути кордони між країнами СНД", "російським мові -- статус державної", "збереження системи Рад" і т.д. і т.п. І, звичайно ж, більшовикам (вони й сьогодні кажуть, що їх найбільше) осоружний інститут президента, бо колонією повинен правити, мабуть, таки Перший або й Генеральний, якщо вже не Генералісімус.

А знаєте, хто нами керує сьогодні? Ніколи не вгадаєте, поки уважно не вивчите й не законспектуєте спільну заяву КПУ, СПУ та СПУ (не плутати однакові аббревіатури назви Селянської та Соціалістичної партій, бо першу очолює тов. Довгань, а другу тов. Мороз). Так от, у цій заяві будівники "мінімального мінімуму" (не плутати зі світлим майбутнім) у персональному складі найвищої влади називають... Скорик, Гориня, Тернопільського, Павличка, Лук'яненка, Морозова, Яворівського, Муляву... і навіть сина Бжезинського (не плутати з Бжозовським із "Миколи Джері" Нечуя-Левицького).

Егей, схаменіться, товариство діди! -- як сказав Ілліч (Борис). Ми знаємо, що ви "честь і совість епохи", та ж майте міру, на решті, у своїй фантазії. Возсідаючи у старих керівників кріслах по всій Україні і захопивши дві третини голосів у Верховній Раді УРСР, ви

(Закінчення на 2-й стор.)

Пам'ятка для виборця

СОБІ І ЛЮДЯМ

У словесному морі, що вирве напередодні виборів до Верховної Ради України, легко потонути. Партійні програми-бізнюки, нові обіцянки-декларації цілого легіону претендентів, кожен з яких видає себе мало не єдиним рятівником народу і держави, можуть збити з пантелику навіть досвідчених і освічених. То що вже говорити про пересічного громадянина, зайнятого щоденними клопотами у пошуку шматка хліба. Чим зарадити, як застерегтись, щоб не повторити помилок минулого та не допустити ще важчих? А така загроза реальна. У процесі болючих роздумів, аналізу чималої інформації і з'явилися ці стислі замітки у вигляді заповідей-порад. Порад собі і людям.

1. Пам'ятай, що твоя участь у виборах, а значить їх активне і розумне проведення -- чи не один з останніх шансів мирного врегулювання складних економічних і політичних проблем в Україні. Не використавши тобою бюлетенем можуть скористатися інші.

2. Не вір тим, хто має намір збудувати Україну без українців, а Українську державу без української мови, символіки, історичної пам'яті.

3. Обирай не того, хто збирається годувати і одягати народ -- він в кращому випадку обіцяльник, а того, хто реально знає, яким шляхом йти, щоб трудівник запряцював, одягав сам та міг утримувати дітей калік немічних та ще й сумлінного чиновника і хороброго генерала.

4. Якщо кандидат у депутати збирається ділити шкіру ще не вбитого ведмеда, сповідує принцип поділу всім порівно, він у кращому разі безнадійний утопіст.

5. Коли явні чи приховані комуністи та соціалісти заявляють, що вони знають, як зробити Україну щасливою у братерському союзі, запитай їх, чому не зробили цього, коли були при владі.

6. Якщо кандидат у депутати нікчемний господар у себе дома,

на підприємстві, установі, він нічим не зарадить і у парламенті.

7. У Верховній Раді не варять сталі, не займаються оранкою на зяб, не ремонтують чобіт, а кують закони, розробляють політичну та економічну стратегію України, тож там повинні домінувати не ставелари і трактористи, шевці та верхолази, з якою б повагою до них ми та їх праці не ставилися, а мислителі-політики, економісти юристи за освітою і досвідом роботи.

8. У роботі парламентарія важлива не так зовнішня постава і навіть не ораторська вправність і тим паче не міцний кулак, як людська порядність, дієвий патріотизм (згадай знаменитий вірш І.Франка "Сідоглавому"), природний розум, ерудиція, кваліфікація.

9. Із десятків кандидатів-демократів на одній виборчій дільниці віддай перевагу не партії, а особистості. Роздумай це своїм олізким п'єсудом.

10. Якщо сумніваєшся у доброчесності кандидата, голосуй за молодшого -- за ним майбутнє.

Володимир Здоровага,
професор Львівського
університету,
("Інтелект")

БЕРЕЗЕНЬ

У прислів'ях і приказках переплелися поезія і краса людських взаємин, праця і пісня, щебетання птахів, буйноцвіття трав. Про весну і березень, зокрема, їх так багато.

- Краще у березні дощ небесний, ніж злива чудесна.
- Березневе сонце квітки не зв'ялить.
- Як у березні сніг падає, то біда саду й винограду.
- Березень так не мине, щоб свого не зробити.
- Березень співаючи, виганяє всіх у поле.
- Весняний день на восьми підводах їде.
- Березневий мороз коров'ячий ріг не зломить.
- Яр-весна -- наш отець і мати: хто не посіє -- не буде збирати.
- Весняний день рік годув.
- Зійшов у березні сніжок -- берись за плужок.
- Сонце гріє, сонце сяє -- вся природа оживає.
- До першого грому земля не розмірзається.

Перевірте самі

Довгі борульки -- весна довгою буде.
Ялина скидає глицю -- за два тижні вода прийде.
Якщо раптом грім загуркоче -- настане похолодання.
Рано жайворонки і журавлі прилетіли -- на теплу весну.
Коли птахи повертаються з вирю і не щебечуть, довго стоятимуть холоди.
На осіці бруньки великі -- на врожай ячменю.
По холодній весні градобійне літо.
Дикі качки прилітають жирними -- весні бути холодній та довгій.
Ранній виліт бджіл -- на погону весну.
Граки до старих гнізд поспішають -- весна дружною буде. Сіли граки на гнізда -- через три тижні виходь в поле.

Газета «Дзвін» надрукована безкоштовно
в орендному підприємстві
Тернопільській обласній друкарні

№6 (51)
СЕРПЕНЬ

1994

ДЗІН

ЧАСОПИС ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ТОВАРИСТВА «МЕМОРІАЛ»

ПРЕЗИДЕНТ ПРИСЯГНУВ НА ВІРНІСТЬ УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДОВІ

Присягу на вірність українському народові склав 19 липня на урочистому засіданні Верховної Ради України новообраний Президент Леонід Кучма. Поклавши праву руку на видатну пам'ятку української культури XVI століття -- Пересопницьке Євангеліє, поруч з яким лежала Конституція України, глава держави зголосив сповнені великого змісту слова: "Урочисто присягаю народові України при здійсненні повноважень Президента України суворо дотримуватись Конституції і законів України, поважати та оберігати права і свободи людини і громадянина, захищати суверенітет України, сумлінно виконувати покладені на мене обов'язки".

З нагоди визначної події в житті нашої держави, на урочистому засіданні були присутні члени уряду, керівники Республіки Крим, голови обласних, ряду районних, селищних та сільських Рад, представники центральних відомств, громадських організацій, військових, релігійні діячі, дипломати, журналісти.

НОВИЙ ПРЕЗИДЕНТ: ШТРИХИ БІОГРАФІЇ

Леонід Кучма народився 9 серпня 1938 року в селянській родині в селі Чайкине Чернігівської області. Село було не дуже великим: на 108 селянських дворів трохи більше як 300 жителів. Його батько загинув на фронті у 1944 році, захищаючи блокадний Ленінград. Мати все життя працювала в колгоспі, старший брат і сестра -- на шахтах.

У 1960 році Леонід Кучма закінчив Дніпропетровський державний університет. За спеціальністю він інженер-механік. Згодом захистив дисертацію на здобуття ступеня кандидата технічних наук.

У 1960-1975 роках працював інженером, старшим інженером, провідним конструктором, помічником головного конструктора суперсекретного конструкторського бюро "Південне". Тривалий час працював технічним керівником Байконура. В 1975-1982 роках -- секретар партійної організації КБ "Південне", 1982-1986 рр. -- перший заступник генерального конструктора цього ж КБ. У 1986-1992 -- генеральний директор найбільшого в світі ракетнобудівного концерну "Південний машинобудівний завод" у Дніпропетровську.

Леонід Данилович любить грати у теніс і бігати. Він завзятий болільник футбольної команди "Дніпро" і сім років був президен-

том цього клубу. Вважається сильним преферансистом. Любить співати під гітару, віддає перевагу пісням Висоцького, Візбора, Окуджави.

Як твердять його знайомі, Леонід Кучма не любить говорити з друзями про політику, що не заважає йому бути душею будь-якої компанії. У 1992 році кинув палити. Спиртне вживає рідко, віддає перевагу коньяку. Донедавна особисто управляв своєю службовою машиною "Волга".

На лютому 1990 року пленум ЦК Компартії України здивував усіх, порівнявши КПРС з капітаном, який посадив корабель на міліну. З жовтня 1992 по вересень 1993 року -- прем'єр-міністр України, а з грудня 1993 року -- президент Українського союзу промисловців і підприємців.

Леонід Кучма -- лауреат Ленінської премії та Державної премії України, професор Дніпропетровського університету, академік інженерної академії України. Його дружина Людмила Миколаївна працювала інженером у КБ "Південне". Дочка за спеціальністю економіст. Внук Рома, дочка та зять живуть у Сімферополі.

Укрінформ.

До 50-річчя утворення УГВР ПІД ОДНИМ ПОЛІТИЧНИМ ПРОВОДОМ

Українська Повстанська Армія вже з перших місяців свого існування стала загальнонаціональною армією українського народу тому, що боролася за інтереси української нації. Невдовзі діяла на великій території України, внаслідок чого виникла необхідність брати на себе також завдання політичного й адміністративного характеру, що виходило поза межі військових дій.

Головне командування УПА вже в 1943 році започаткувало акцію створення загальнонаціонального, всеукраїнського політичного центру, який взяв би на себе найвище політичне керівництво визвольної боротьбою за Українську Самостійну Соборну Державу та репрезентував би цю боротьбу на зовні. Для підготовчої праці з ініціативи УПА весною 1943-го був утворений ініціативний комітет, який одразу взявся за інтенсивну працю. Він вирішив створити представництво українського народу на демократичній основі. Велику увагу приділяв залученню до органу представників східноукраїнських земель, котрі стояли в опозиції до більшовицького режиму.

Предія ініціативного комітету не була легкою. Доводилось діяти в умовах суворой конспірації, остерігатись провокаторів та ворожо настроєних елементів. У червні сорок третього організаційна робота комітету була завершена і через рік в глухих місцях Карпат (з метою конспірації) відбулася нарада нового українського революційного парламенту. Зібрались представники всієї України, у тому числі й східної. Тут було проголошено тимчасовий український парламент, названий Українською Головною Визвольною Радою. Головою обрали відомого громадського діяча Волині Ростислава Волошина. Великий Збір постановив, що місцем перебування і діяльності УГВР є українська територія. Збір затвердив платформу і статут УГВР, приступив до опрацювання Універсалу.

Своїм головним завданням УГВР ставила об'єднати й координувати дії усіх національно-визвольних сил українського

(Закінчення на 3-ій стор.)

ЧИТАЙТЕ У НОМЕРІ:

- До 50-річчя УГВР
- Памя'таємо вас, герої
- Про що розповіли очевидці?
- Сторінки історії
- Свята і обряди

ОДНИМ АБЗАЦОМ

Мешканці села Вербів, що на Бережанщині, відзначили скорботну дату трагедії, що сталася під час війни. У хаті Насті Кузик переховувались українські партизани. Про це дізналися німці, але під час бою, що зав'язався після їх приходу сюди, фашистським займам не вдалося знищити нескорених месників. Зате після цього жорстоко розправились з господарем двору, яка переховувала хлопців. Після жорстоких катувань, Настю Кузик та її односельця Петра Бездуха розстріляли. А недавно мешканці села вшанували пам'ять героїв. На могилі розстріляних патріотів відбувся траурний мітинг, відправлено панихиду.

Дбайливо доглядають могилу майже двохсот вояків колишньої Чехословаччини мешканці села Калинівка Зборівського району. У липні 1917 року, воюючи у складі російської армії, вони загинули в бою проти австро-угорців. Того літнього дня на урочищі зібрались мешканці Калинівки і навколишніх сіл, керівники обласної та районної Рад народних депутатів, відповідальні працівники Міністерства оборони України, посольства Чехії в нашій державі. Відбулася панихида, виступили жителі села та гості, до підніжжя братської могили лягли вінки і яскраві літні квіти.

Вийшла у світ нова книга нашого земляка, американського історика Тараса Гунчака "Україна: перша половина двадцятого століття". До неї увійшов цикл лекцій, з якими автор виступав протягом останніх років у навчальних закладах України. У праці висвітлено основні віхи державотворчих процесів у нашій країні у першій половині нинішнього століття. Книга нарисів політичної історії рекомендована Міністерством освіти для викладачів навчальних закладів, учнівської та студентської молоді, безперечно зацікавить також широке коло читачів.

Спонсор нашої газети -
орендне підприємство
Тернопільська
обласна друкарня

ВАША ДУМА, ВАША ПІСНЯ -- НЕ ВМРЕ, НЕ ЗАГИНЕ

Того спекотного серпневого дня звичний недільний спокій тернопільян порушили звуки музики, духовних й патріотичних українських пісень. Велелюдна процесія з національними прапорами й хоругвами заповнила вулиці центральної частини міста, прямуючи на кладовище, що знаходиться по вулиці Микулинецькій. Тут захоронено майже 700 політ'язнів, розстріляних сталінськими сатрапами в тернопільській тюрмі у червні-липні 1941 року. Після реконструкції на високому насипі, що сим-

(Продовження на 2-ій стор.)

№1 (52)
СІЧЕНЬ
1995

АМІАЛ

ЧАСОПИС ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ТОВАРИСТВА «МЕМОРІАЛ»

**З РІЗДВОМ
ХРИСТОВИМ!**

НОВА РАДІСТЬ СТАЛА

Нова радість стала, яка не була:
Над вертепом звізда ясна світлом
засіяла.
Де Христос родився, з Діви
вплотився,
Як чоловік з пеленами убого
повився.
Ангели співають, «Слава»
восклицать,
На небеси і на землі мир
ровозглашають.
Давид вигравляє, в гуслі ударяє,
Мелодійно і правдиво Бога вихваляє.
І ми теж співаймо, Христа
прославляймо,
Із Марії рожденного смиренно
благаймо:
Просимо Тя, Царю, небесний
Владарю,
Даруй літа щасливі сего дому
господарю.
Даруй господарю, його господині,
Даруй літа щасливі нашій няньці
Україні.
В мирі проводити, Тобі угодити
І з Тобою в царстві Твоєму на вік
віків жити.

УРОЧИСТО І СВЯТКОВО

Урочисто і святково відзначили у Тернополі День Соборності України. Подібного велелюдного свята, яке відбулося нещодавно в палаці культури «Березиль» ім. Л. Курбаса, вже давно не було. Відзначити День Соборності України сюди зібралося сотні тернополян. Організувало урочини обласне товариство «Просвіта».

Святкове дійство розпочалося своєрідними позивними та прологом до поеми «Мойсей» у виконанні Заслуженого артиста України Івана Ляховського. Уривок з драми «Гетьман Дорошенко» у його виконанні разом з Євдокією Бобровською переніс присутніх у далекі гетьманські часи.

Рішення Західноукраїнської Народної Республіки від 3 січня 1919 року про Злуку з Українською Народною Республікою та Універсал Директорії про Злуку ЗУНР в єдину Українську державу зачитав Заслужений артист України Анатолій Бобровський. Доценти педінституту Олег Полянський та Михайло Чорнопиский на основі конкретних фактів розповіли про цю важливу історичну подію. Колишній політ'язень Ігор Олещук прочитав вірші. Власні твори, приурочені річниці проголошення Соборності України, прочитав голова обласної організації Спілки письменників України Петро Тимочко. Присутні з інтересом прослухали також виступ народного депутата України Богдана Гориня.

Із змістовною концертною програмою виступив народний самодіяльний хор «Просвіта» з Бережан.

ЗВЕРНЕННЯ ДО УКРАЇНСЬКОЇ ТА СВІТОВОЇ ГРОМАДСЬКОСТІ З ПРИВОДУ 50-РІЧЧЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Наближаються півстолітні роковини закінчення Другої світової війни.

Сам факт відзначення розгрому однієї з потужних тоталітарних систем — гітлерівської Німеччини, оцінки і висновки, які з цього робляться, значною мірою віддзеркалюють рівень планетарної самосвідомості світового співтовариства, визначають перспективи його подальшої еволюції. Без об'єктивного підходу, без урахування й осмислення уроків недавнього минулого отруїне коріння людононівництва, загарбництва, панування одних націй і народів над іншими може прорости новою, ще страшнішою загрозою самому існуванню роду людського на Землі. Небезпечними і зловісними у цьому світі постають спроби спадкоємців тоталітарного СРСР використати 50-у річницю перемоги антигітлерівської коаліції для розпалювання реваншистських настроїв, настирливої пропаганди ідеї про необхідність реанімації Російської імперії.

Історична правда про Другу світову війну має особливе життєве значення для незалежної України, яка змогла відновити свою державність тільки тоді, коли головні винуватці цієї війни зазнали поразки. Проте не може не викликати глибокої стурбованості той

факт, що нова офіційна українська влада схильна нехтувати правдою історії і підлаштовуватися у фарватер реваншистських зусиль імперських сил Росії, сліпо і бездумно підтримувати сталінську концепцію Другої світової війни, керуючись якою Російська імперія востаннє півстоліття насаджувала свій режим на всіх континентах.

У 1939-1945 роках Україна, всупереч інтересам і волі її народу, стала головною ареною світової війни; до 1991 року вона теж не мала можливості уникнути повномасштабного втягнення її у планетарну експансію Російської імперії. Але нині, коли Україна нарешті стала незалежною державою, на її вищу владу лягає історична відповідальність сказати українському народові й усьому світовому співтовариству неприховану правду про Другу світову війну, місце та трагічну долю у ній України.

Святкування 50-річчя перемоги над фашистською Німеччиною в Росії, а під її зростаючим диктатом — і в державах, що утворилися після розпаду СРСР, в цілому імперському дусі спрямоване на те, щоб сучасники забули про такі наслідки Другої світової як поневолення комуністичним тоталітаризмом народів і країн Східної Європи, як винищення в сталінських концта-

борах мільйонів переможців гітлерівського фашизму. Засоби масової інформації Росії намагаються оживити штучні пропагандистські стереотипи Суслова і Брежнєва про «єдину спільноту — радянський народ», про їхнє спільне «Отечество» — СРСР і т.ін.

Настав час заявити, що ностальгія Росії за втраченими позиціями світового жандарма, заклики воскресити «русский дух», «славу русского оружия» суперечать інтересам неросійських народів колишнього СРСР, які Москва знову прагне використати для відновлення своєї велетенської машини, що стала вже непосильною для самої Росії. Нові господарі Кремля силкуються знову зобов'язати українців, білорусів, грузинів, молдаван, узбеків, таджиків, киргизів, азербайджанців, вірменів озброювати, годувати, одягати, тримати у привілейованому стані свою найбільшу в світі армію, увічнити перебування на чужих теренах своїх військ з метою придушення прагнень корінних народів будувати незалежне життя.

Тому сьогодні час дати принципову характеристику Другої світової війни, аби жертви двох мільйонів тоталітарних систем не дали вести себе в оману фальшивками, взятими нині на озброєння труба-

дурами радянського тоталітаризму, що проіснував на півстоліття довше за фашистський. Саме ці дві споріднені системи — фашизм і комунізм почали ділити Європу, території і ресурси її країн на «сфери впливу». Як Гітлер, так і Сталін аналогічно підходили до розширення «життєвого простору» своїх імперій. Про пакт Молотова-Ріббентропа і таємні протоколи до нього нині знає цілий світ.

Уже для нікого не є секретом, що Другу світову війну підготувало «партнерство» Сталіна і Гітлера, створення вісі Москва-Берлін в геополітичних інтересах комуністичної Російської імперії і фашистської Німеччини за рахунок народів і країн. Це була завойовницька, загарбницька політика з боку обох «партнерів». Нав'язувана п'ять десятиліть вигадка про «віроломний напад» лицемірна, позбавлена будь-якого сенсу не тільки через те, що «раптовість» наступу вермахту на СРСР документально і вичерпно спростована істориками, а ще більше тим, що говорити про «довіру» двох розбійних режимів-хитаків, які не визнавали (і не визнають) ніяких міжнародних юридичних норм і угод, можна лише в межах злочинної «моралі», що докорінно протилежна загальнолюдській.

(Закінчення на 2-й стор.)

НЕВМИРУЩА ПАМ'ЯТЬ

Того недільного дня театральний майдан у Тернополі заповнили люди. Майоріли державні жовтоблакітні прапори, церковні хоругви. Вдячні тернополяни зібралися сюди вшанувати світлу пам'ять полетілих в бою під Крутами.

Перед початком віча відбувся молебень, який відправили священники української православної та української греко-католицької церков.

Спогадами про 77-му річницю кривавої розправи над 300 київськими студентами російською армією на чолі з Муравйовим поділилися голова обласної Спілки політ'язнів та репресованих Григорій Друль, голова Братства вояків ОУН-УПА Петро Касінчук, член Проводу КВН Михайло Баканчук, член Спілки політ'язнів та репресованих Ольга Жульковська.

До єднання усіх демократичних сил, їх згуртованості у боротьбі за незалежність та самостійність України, за яку віддали життя її національні герої, закликали присутніх на вічі голова обласної організації Демократичної партії України Віктор Литвинчук, член політпроводу Руху поет Георгій Петрук-Попик, інші виступаючі.

Різнорманітні заходи, приурочені загибим під час бою під Крутами, проведено в багатьох населених пунктах області.

М.Николин.

№3 (54)
березень
1995

ДЗВІН

ЧАСОПИС ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ТОВАРИСТВА «МЕМОРІАЛ»

9 березня народився
Т.Г. Шевченко,
український поет,
художник, мислитель

НАРОДНА ПІСНЯ

На слова Т.Г. Шевченка

ДУМИ МОЇ, ДУМИ МОЇ

Думи мої, думи мої,
Ви мої єдині,
Не кидайте хоч ви мене
При лихій годині

Прилітайте, сизокрилі
Мої голуб'ята,
Із-за Дніпра широкого
У степ погуляти.

Прилітайте ж, мої любі,
Тихими речами
Привітаю вас, як діток,
І заплачу з вами.

У ВІНОК КОБЗАРЕВІ

Березень у народі образно величають Шевченковим. Та це й закономірно: прихід весни, а в сучасних умовах — й національного відродження. У невмирущій творчій спадщині Тараса Григоровича черпаємо снагу втілення його заповітів у життя.

Правда, за часів радянсько-комуністичної ідеології геніального поета, мислителя, художника, невтомного борця за волю свого знедоленого українського народу перевтілювали у войовничого атеїста, виховували покоління на основі його творів у неправильному викривленому дусі.

Прагнення "антихристів" перекреслили активісти Союзу українців та місцевого осередку "Просвіти" Борщівського району. У місцевому краєзнавчому музеї вони на високому рівні ор-

ганізували і провели науково-практичну конференцію на тему "Шевченко-християнин".

Про те, що він дійсно ним був, все життя боровся за втілення релігійної моралі в свідомості має, прагнучи волі знедоленому народу, довели в своїх виступах цінителі поетової спадщини Любомир Розіна, Петро Довгошій, Володимира Серветник, Марта Кузьмич, інші. Вони виступили також з лекціями про життя і творчу діяльність поета перед робітничою аудиторією на підприємствах, в організаціях і установах, у навчальних закладах і військових частинах.

Тут же відбувся й конкурс юних читців з дже-рел Кобзареві спадщини.

П.Кобзан.

ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Цій темі було присвячене урочисте зібрання, приурочене 78-й річниці утворення Центральної ради, яке відбулося у міському палаці культури і відпочинку "Березіль" імені Леся Курбаса. Перед присутніми зі змістовною доповіддю виступив Президент УНР в екзилі, Голова Проводу ОУН Микола Плав'юк. Він наголосив на тому, що ХХ століття — пора визволення національно-патріотичних рухів над комуністичним рабством. Зерна, посіяні першими паростками відродження, нині при взаємній злагоді всіх чинників державотворення повинні зійти буйними сходами. Єдине, що ми заявлені яскраво усвідомити, що Україна є і буде незалежною державою свого народу, який так вистраждав це право. На її розбудову в єдине русло мають спрямувати свої зусилля усі патріотично-демократичні, християнсько-релігійні формування

інші прогресивні сили. Обов'язок сучасного покоління — закріпити історичний шанс на довгі століття майбутнього.

Перед присутніми зі змістовним концертом виступили хор, симфонічний оркестр та капела бандуристок "Надія" Тернопільського музичного училища імені Соломії Крушельницької, артисти обласного музично-драматичного театру імені Тараса Шевченка, струнний оркестр обласної філармонії.

Микола Плав'юк провів прес-конференцію з журналістами та координаційну нараду усіх прогресивних демократично-патріотичних партій обласного центру, дав вичерпну відповідь на багаточисельні запитання присутніх.

Микола НИКОЛИН.

БЛАГОРОДНА МІСІЯ

Благорозумне рішення ухвалили на сільському засіданні депутати Заліщицької районної і місцевої Рад народних депутатів. До 50-річчя Великої Перемоги разом з благодійними осередками вони взялися обстежити всі сім'ї вояків ОУН-УПА, репресованих і надати їм посильну допомогу. Кожен національний герой має бути оточений увагою.

До цієї благородної акції залучені промислові та сільськогосподарські підприємства, які покликані із своїх бюджетних заощаджень віднайти кошти для цих пільгових категорій.

ПАМ'ЯТІ ПОСАДНИКА

У Бережанському краєзнавчому музеї з ініціативи активістів просвітянського руху та національно-патріотичних демократичних сил вшановано світлу пам'ять посадника у цьому місті у 1918-1919 роках, палкого борця за волю і незалежність України Тимофея Старуха. Урочини з нагоди його 135-річчя з дня народження відбулися і с-уртожитку місцевого агроколеджу.

ЗУСТРІЧ ПОБРАТИМІВ

Пам'ятна і незабутня зустріч відбулась в селі Лошнів Тербовлянського району. З різних околиць зібрались на неї ті, кому пощастило вцілити від сталінсько-берлінсько-брежнєвського геноциду українського народу, який боровся за свою незалежність.

...Спогади, обійми, сльози радості...

Вшанували тих, хто не дожив до знаменних днів, коли над самостійною Україною замайоріли національний герб — Тризуб і жовто-блакитний прапор.

Цей виховний захід приурочений 600-річчю з часу заснування княжого міста Терборлі.

ШАНА ВИЗВОЛИТЕЛЮ

У Боршеві відкрито меморіальну дошку воїнові УПА Михайлу Федоришину, уродженцю Чемеровецького району Хмельницької області, який загинув смертю національного героя у боях за визволення цього міста і району від комуністично-російської чуми та кадебістських поневолювачів.

На мітингу, приуроченому цій пам'ятній події, виступили представники місцевих національно-патріотичних демократичних сил, очевидці його страти.

Водночас прийнято ухвалу до Верховної Ради України про заборону відновлення функціонування комуністичної партії — зрадницьких інтересів нашого народу, яка прагне знову запрягти його у ярмо російської імперії.

Спонсор нашої
газети -- орендне
підприємство
Тернопільська
обласна друкарня.

№4 (54)
червень
1995

МІМІ

ЧАСОПИС ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ТОВАРИСТВА «МЕМОРІАЛ»

ШАНА І СЛАВА

З життєвим і творчим шляхом Великого Каменяра тісно пов'язана Тернопільщина і, зокрема, обласний центр. Тут часто бував геніальний мислитель, видатний український письменник. Про це яскраво свідчать меморіальні дошки, барельєфи, встановлені на приміщенні обласної філармонії, фасаді будинку по вулиці гетьмана Сагайдачного та інших місцях. Тому влячні надзбручанці одностайно вирішили спорудити йому пам'ятник.

І настав цей довгожданий час саме на стику весни з літом. Зігріту сонячним промінням, вбрану в святкові шати вулицю Сагайдачного заповнили люди.

Голова міської Ради Вячеслав Негода відкриває пам'ятник. Спадає покривало — і перед громадою на повен зріст постає вилитий з бронзи Іван Франко. Достойний, гордий, величавий. До постаменту лягають квіти.

Відтепер це священне місце стало не тільки пам'яттю давнини, а й дорогою культурною цінністю.

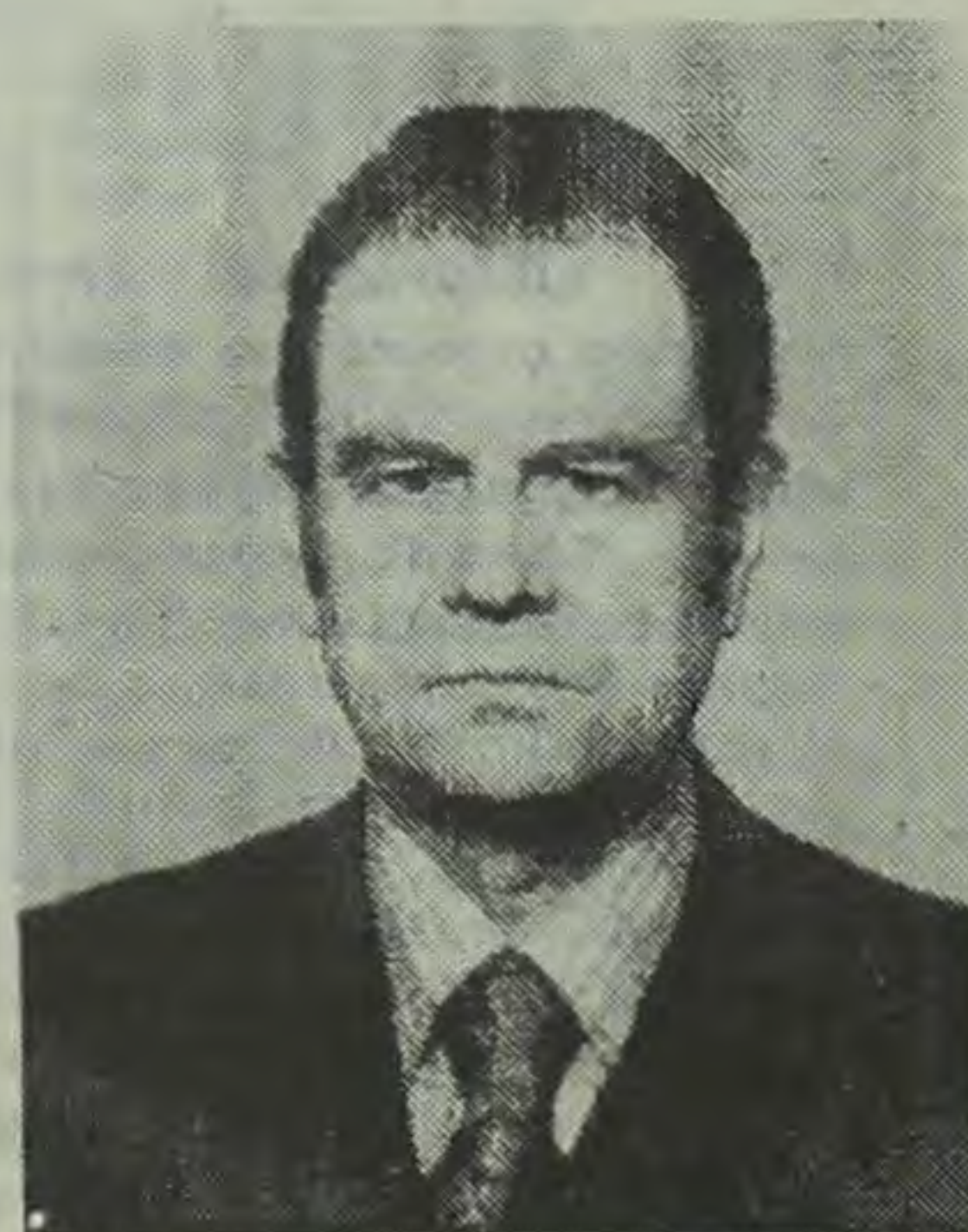

НАШІ СЛАВНІ ЗЕМЛЯКИ

ЛІТЕРАТУРОЗНАВЕЦЬ, ФОЛЬКЛОРИСТ

На Волині народилося багато видатних діячів науки, культури і мистецтва, політичних і громадських діячів. Вони самовіддано служили своєму народові, боролися за незалежність і свободу України. З відомих причин у час московсько-більшовицької займанщини України яскраві постаті, якщо і не були насильно вилучені з пам'яті народу, то не лише висвітлення їх діяльності, особистих людських якостей у спогадах сучасників зовсім не заохочувалися, а навпаки, настановувалися на всілякі репресивні перешкоди з боку офіційних державних органів союзу і радянського тоталітарного режиму, його партійних і кадебістських структур різних рівнів. Серед славної когорти волинців чільне місце займає Теофіл Комаринець (1927—1991).

(Закінчення на 3—4-й стор.)

НЕВІДОМІ СТОРІНКИ ІСТОРІЇ

ТАЄМНА ЗУСТРІЧ СТАЛІНА І ГІТЛЕРА У ЛЬВОВІ

Останнім часом ми стали свідками свідомої фальсифікації історичного минулого. Так, йде активне пропагування перемоги радянського народу над гітлерівським фашизмом. Я низько схилию голову перед сивочолими ветеранами, котрі наближали час перемоги у Другій Світовій війні. Ми повинні оточити їх всесторонньою турботою та опікою, особливо воїнів ОУН-УПА, котрі виявились беззахисними у нашій державі. Мене ж не полишає тривожна думка: «А чи відають організатори так званих "святкувань" 50-річчя Перемоги радянського народу у Великій Вітчизняній війні, що вони творять?»

Повірте, я не проти того, щоб вшанувати її учасників. Але давайте вдумаємось в те, що нам пропонується. А саме тонка підміна понять. Нам нав'язується ідея святкування Перемоги

радянського народу над німецьким фашизмом у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 р.р. Чи не є образливим для німецького народу утотоження такого явища як фашизм саме з німецьким народом. Адже фашизм — явище інтернаціональне. До речі, його ідеї були притаманні російським монархам до такого ступеня, що російська імператриця Марія Федорівна любовно вишила свастику на обкладинці свого щоденника. І що це за народ — «радянський»? Це слово походить від «рада». Переконали, усім очевидна безглуздість цього словосполучення. І ще одне: а що американський, англійський, французький та інші народи не брали участі у війні? А що десятки націй і народностей колишньої радянської імперії не були задіяні в боях до 22 червня 1941 року та після 9 травня 1945-го — до повної капітуляції ворога? (Закінчення на 2-й стор.)

КОРОТКО

ПЕРША ЛАСТІВКА

Першою оstarбайтеркою на Тернопільщині стала уроженка села Озерної Зборівського району. Компенсацію за табірні роботи вона отримала безпосередньо в Німеччині.

— Нинішній рік, — коментує цей факт завідувач обласним Ощадбанком Володимир Сухарський, — стане характерним у цьому відношенні. Вже в першому півріччі розпочнеться масова виплата компенсацій. І в обласному центрі, і в районах. Підкреслюю: виплата, а не оформлення документів чи надання консультацій. Останні входять у компетенцію місцевої влади і, зокрема, комісії з реабілітації. Туди ж і треба поспішати з вирішенням цієї справи.

ДІЙОВІ ОСЕРЕДКИ

«Пласт», «Тризуб», «Джерело», «Молода Просвіта» — ці та інші молодіжні організації активно діють у Борщівському районі. В цих осередках юнакам та дівчатам прищеплюють почуття національного та духовного відродження, палку любов до неньки України, яка переживає важкі часи свого незалежного становлення. Їхні учасники беруть участь у всіх заходах, що тут проводяться, виступають перед ровесниками у навчальних закладах, формують у них національні погляди на сучасне життя. На їхньому рахунку вже чимало корисних справ.

ЕКСКУРС У МИНУЛЕ

Разом з вихованцями Тернопільської фізико-математичної гімназії №1 його здійснила палка шанувальниця народних талантів Анастасія Білецька. У цьому навчальному закладі вона влаштувала цікаву і змістовну виставку. В експозиції представлені рідкісні експонати народних вишивок, предметів старовини, художніх полотен, вироби умільців та ремесел. Отже, учні поглиблюють свої знання не лише з теорії точних наук, а й з талановитих надбань минулщини. І це посилює національну гордість у майбутніх будівників молоді незалежної України.

Спонсор нашої газети—
орендне підприємство
Тернопільська обласна
друкарня

№ 7 (58)
вересень
1995

ЧАСОПИС ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ТОВАРИСТВА «МЕМОРІАЛ»

ВДЯЧНІ НАЩАДКИ — ГЕРОЯМ

На північно-східній околиці Тернополя, неподалік заводу «Оріон», вдалося узеленошати верховіття дерев, розкинувся величезний хутір Гай Чумакові, який входить до складу Банковецької сільської Ради народних депутатів. Відтепер це мініатюрне поселення стане відомим багатомісним національно-визвольним героєм нашого краю. Знаменне воно тим, що в період фашистсько-більшовицької навали тут відзначилися чотири українських патріоти — палкі борці за волю і незалежність України. На своєму обійсті рідні брати Михайло та Володимир Мисули обклали кріпкою, яка слугувала своєрідним штабом національно-визвольної боротьби проти чужинців і місцевих запорозців. До них приєдналися ще два соколи — районний провідник Петро Кисіль під псевдо «Роман» з Івачева та Федір Кульпа з Добриводів, що на Збаражчині. Керував ними «четвіркою» в основному Михайло, який пройшов військовий вишкіл на фронтах Великої Вітчизняної. Уже там він зрозумів і на власному досвіді відчув дволітність радянської комуністичної ідеології, її підступність і загрозливу роль щодо українського народу. Тому, демобілізувавшись, твердо вирішив поновити ряди братства Української Повстанської Армії, вести нещадну боротьбу з ворогом, залучати до нього вірних синів і дочок поневоленого народу.

Та 20-го лютого 1949-го в оселю Мисулів ввірвалися енкаведисти. Щоб не покласти ім'я в руки живим, брати свідомо пішли на смерть. Довго їхні подвиги з відомих причин замовчувалися, імена залишалися невідомими. Лише чудового сонячного серпневого дня про них заговорили.

Одноріччя при активній фінансовій і матеріальній підтримці голів сім'ї та селянської спілки «Байковецька» панів Богдана Карашівського та Андрія Барана вирішили

спорудити їм пам'ятник. З цієї нагоди на подвір'ї, де жили герої, відбувся мітинг і громадська поминальна панахида. Ініціатором цього почесного заходу виступив активіст місцевого осередку товариства «Меморіал», колишній шістнадцятирічний політ'язень за участь в УПА Юліан Тимчина.

Насипану могили з білим хрестом, на якому викарбовані імена героїв — повстанців, освятив священник місцевої церкви отець Михайло.

Сердечну шану визволителям склали місцеві вчителі Тетяна Барабаш та Марія Шевчин. До речі, остання, активіст Конгресу Українських Націоналістів, присвятила землякам власні віршовані рядки. Про продовження традицій народних месників у відбудові державності вели мову голова Тернопільської районної організації УРП Богдан Івашків, член Спілки репресованих і політ'язнів Зіновій Сердюк, член братства УПА Богдан Масик. Пам'ять загиблих надбавчанців вшанували й гості з Польщі.

Над могилою, вкритою букетами яскравих квітів, зринули пісні, національний гімн «Ще не вмерла України» та «Гей у лузі червона калина». Напоклін повстанцям йшли їхні вдячні нащадки. Не було серед них лише вихованців Байковецької восьмирічної школи. А саме їхнім наставником личило б тут провести перший національно-патріотичний урок напередодні нового навчального року. Цей факт засвідчує про рівень виховного процесу в цьому навчальному закладі та й в районному відділі народної освіти в цілому. Саме на цьому й наголошували виступаючи.

Дімає молодь, заколисана комуністичною ідеологією, — відзначили вони, — не проявляють належної ініціативи ті, хто насамперед покликаний будити її до відродження молоді України.

Та попри ці недоречності гордо й величаво височить у центрі хутора Пам'ятник. Він нагадуватиме нинішньому і майбутнім поколінням про тих, хто віддав своє молоде життя за споконвічну мрію українського народу — жити у незалежній, вільній країні.

Микола НИКОЛИН.

СТОРИНКИ ІСТОРІЇ

АНТИУКРАЇНСЬКА МАРІОНЕТКА

Аналізуючи історію розвитку комуністичного та нацистського ідеологій, можемо прийти до висновку про повну автентичність (тотожність) даних ідеологій, що дало деяким дослідникам усі підстави для введення терміну «комуністично-фашизм». Давайте ще раз звернемося до історії.

Почнемо з того, що розвиток комуністичних ідей почався ще в XIX столітті. В Російській імперії цей процес пішов бурхливими темпами в другій половині XIX ст. Апофеозом стало утворення РСДРП (Російської соціал-демократичної робітничої партії), до назви якої після її розколу була додана літера «б» (більшовиків). В подальшому РСДРП (б) трансформувалась у РКП (б) — ВКП (б) — КПРС. Тепер порівняємо назву РСДРП (б) із назвою нацистської партії НСДАП (націонал-соціалістична німецька робітничка партія). Майже повна тотожність. А тепер співставимо форми і методи діяльності цих двох партій. Однією з основних складових частин її діяльності РСДРП (б) був терор, здійснення терактів, напади на установи і заклади. При цьому нерідко гинули цілком безвинні люди. Згадаймо, що і Камо, і Сталін та багато інших більшовиків брали участь у так званих «експропріаційних акціях», себто в розбійних нападках. Іншою складовою частиною в діяльності більшовиків було провокування робітників, нестійких в соціальному плані елементів до неадекватних дій, в результаті чого гинули ні в чому не винні люди. Апофеозом діяльності більшовиків став жовтневий переворот 1917 року. В результаті цього російський царат був замінений ще більш страшнішою диктатурою. А більшовицький терор проти поневолених народів було возведено в абсолют, в ранг

державної політики. На доказ цього хочу навести свідчення генерала Спиридовича, вміщені в книзі «Записки жандарма». В 1903 р. він очолював Київське охоронне відділення окремого корпусу жандармів (своєрідне царське КДБ). Так от, на увесь Київ відділення нараховувало всього аж... 6 (шість) співробітників. Ось як про це пише сам Спиридович: «Я став приймати відділення. В ролі співробітників мені було представлено два студенти... та один робітник, — залізничник, це було все. Канцелярію склали три особи...» (Спиридович, «Записки жандарма», видавництво «Пролетарій», М. 1991 р., стор. 117). А тепер порівняймо це число зі штатом самого звичайного райвідділу НКВД-МГБ.

І ми жажнемо від думки, до якої ступені більшовики розбудували свою карально-репресивну систему. Інакше й бути не могло, тому що народи імперії не пішли за більшовиками. Ось як про це було сказано у виступі Сталіна на закритому засіданні VIII з'їзду РПК (б) 21 березня 1919 року:

«Я повинен сказати, що ті елементи..., які складають більшість нашої армії, — селяни, вони не хочуть битись. Цілий ряд фактів на всіх фронтах вказує на це. Бунти в тилу, на фронтах засвідчують, що непростарські елементи, які складають більшість нашої армії, битись добровільно за комунізм не хочуть.

Зупиняю вашу увагу: звідси наше завдання — ці елементи примусити воювати...» («Известия ЦК КПСС», — 11, 1989 р., стор. 163).

Отже, ми бачимо, що переконались у тому, що соціалізм та комунізм — суть диявольські, примарні, суто теоретичні побудови, що не

(Закінчення на 2-й стор.)

ОЖИВ БАЙДА

Вишневець в розквіті синьо-жовтих прапорів, гірляндів квітів, безмежних щирих людських посмішок, в мелодіях музичних акордів, задушевних пісень і запальних танців. Селище справляє своє шістьсотріччя. Сюди звідусіль з'їхались численні гості, яких гостинно приймають привітні господарі.

В урочистій обстановці тут відкрито бюст господарю цього поселення Дмитру Байді-Вишневецькому. З нагоди урочин спогадами поділились і слова вдячності висловили заступник голови обласної державної адміністрації Богдан Андрушків, народний депутат України від Збаразького виборчого округу Михайло Ратушний, заступник голови районної держадміністрації Степан Кадюк.

Велику і змістовну програму, яка відтворює дух національно-патріотичного відродження, представили самодіяльні художні колективи Збаразького, та навколишніх районів.

Зауважимо, що свято могло б бути змістовнішим, якби крім внесків місцевих владних структур, до цього приклались би спонсори, меценати, бізнесмени, які в своїх власних інтересах використовують селищні потужності і можливості.

ЦЕНТРИ ВІДРОДЖЕННЯ

Велеледне свято прийшло на Бережанщину. В урочистій обстановці тут відкрито музей Богдану Лепкому. Спонсорував торжество наш земляк, емігрант у Сполучених Штатах Америки, доктор з Чикаго, племінник поета Роман Смик. Він подарував портрет іменнинки в юності.

Відкриваючи мітинг, голова обласної держадміністрації Борис Косенко подякував гостеві за проявлену турботу в справі національного відродження в нашому краї, добрим словом згадав ініціаторів цієї події: вчителя Василя Подуфалого, заради старання якого споруджено у Жукові перший в світі пам'ятник славетному землякові, та книголюба Надію Волинець, яка чим не найбільше приклалася до відкриття музею у райцентрі. Йому він передав образ Матері Божої, яка була покровителькою поета.

Зі словами вдячності виступили і поділились спогадами про автора трилогії «Мазепа» науковець з Києва Федір Погребенник, директор обласного краєзнавчого музею Венедикт Лавренко, голова районної держадміністрації Степан Токарський та інші.

А в селі Жукові відкрито музей родини Лепких. В експозиціях його просторих залів, під які передала у розпорядження цього культурно-духовного закладу місцева селянська спілка «Україна» свій колишній адмінбудинок, розмістились експонати, які відображають життєву і творчу діяльність славетних наших земляків — Богдана, Левка і Сильвестра Лепких.

Про авторів невмирущих пісень «Чуєш, брате, мій», «Журавлі», «Час рікою пливе» володосив палку промову професор Дрогобицького педагогічного інституту Степан Стельмашук, інші гості та земляки. Обидва музеї стануть центром національного і духовного відродження на селі.

КОРОТКО

В серії нових друкованих видань побачила світ книга «Українська Повстанська Армія». Це ґрунтовна розповідь про сто тридцять осіб, героїчні подвиги яких навмисне замовчувались радянськими ідеологами, були невідомими українському народові.

Це перша ластівка, приурочена знаменній даті — 55-річчю УПА.

Видало цей цінний посібник історичного змісту видавництво «Лілея».

Свято шанують світлу пам'ять про свого пароха, багаторічного священика Володимира Чубатого віруючі села Шупарка Богшівського району. Вірний син українського народу чвотмний просвітильник, борець за національне відродження незалежної нації у 1949-му був знищений злочасними руками більшовицьких ставників — енкаведистами.

На честь вірного слуги Богослова у цьому населеному пункті вдячна громада при активному сприянні місцевого колективного сільськогосподарського підприємства спорудила пам'ятник.

Активісти Копичинецького осередку «Просвіта» перенесли фронт своєї діяльності безпосередньо в село Гусятинського району. Зі стрілецькими, повстанськими, козацькими, січовими й народними піснями, художньо-мистецькими сценаріями, присвяченими національному відродженню молоді України, вони виступають безпосередньо у трудових колективах промислових підприємств, фермерських формацій, селянських спілок. Словом, піднімають національний дух там, де виборюється високий урожай 95-го, виробляється велике молоко і м'ясо, виготовляються товари народного споживання.

Благодійну акцію здійснила 92-річна довгожителька Параскевія Сошник з Лановеччини. Репресована активістка національно-визвольних рухів за самостійність та незалежність України за свої матеріальні і моральні збитки, завдані комуністично-більшовицькою системою, отримала двадцять мільйонів карбованців. Усі ці кошти благодійниця віддала на спорудження Божого храму.

Це вже другий її благородний вчинок. Перший раз для відродження духовності в своєму краї внесла десять мільйонів карбованців, отриманих за продану власну корову, яку на схилі літ вже не змогла утримувати у домашньому господарстві.

Приклад неординарний. Мабуть, Господь таких християн оберігає, продовжує їм віку.

Спонсор нашої газети—
Товариство з обмеженою
відповідальністю
«Поліграфіст» ЛТД

№ 9 (60)
грудень
1995

ДЗВІН

ЧАСОПИС ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ТОВАРИСТВА «МЕМОРІАЛ»

ВІКОПОМНЕ

Славну історичну спадщину для сучасного покоління залишили наші героїчні предки. Виступивши проти польської шляхетської окупації у нерівному бою, відважні сини і дочки нашого регіону проголосили Західно-Українську Народну Республіку. Цим самим вони зберегли для майбутніх поколінь рідний Галицький край, над яким восени 1918-го нависала загроза бути підвладним Польській державі.

День 1-го листопада став вікопомним. Він закріпив у гнобленому віками українському народові вистраждану, вимріяну державність. Саме він створив фундамент для Акту Злуки 22-го січня 1919-го, який навік закріпив і ознаменував єднання Києва і Львова, злиття усіх наших земель в Єдину Соборну Українську Державу.

Зі зброєю в руках за цю національну ідею повстали й тернополяни. Це відбулося 3-го листопада. Найбільше відзначилися бережанські та гусятинські ополченці.

Характерно, що політика ЗУНР базувалася на принципах гуманізму до всіх національних меншин, що населяли наш край. Ця тенденція притаманна нашому дружельному народові й сьогодні, як і впродовж усіх 77-ми літ славної річниці. Бо тільки в єдності, згуртованості, консолідації — наша сила, могутність, процвітаюче майбутнє.

«ЗА ДУХОВНІСТЬ І ДЕРЖАВНІСТЬ»

Під таким девізом пройшов конгрес інтелігенції Тернополя. В його роботі взяли участь освітяни, медики, працівники культури, мистецтва, науково-технічних установ, засобів масової інформації, усі ті мислительські патріоти, яким не байдужа доля духовного відродження молоді незалежності України.

Ініціатором цього масового дійства виступили як національно-патріотичні демократичні сили області. Відкрив його і вів голова обласної організації Спілки письменників Петро Тимочко.

З короткими промовами перед присутніми виступили академік, професор педагогічного інституту Роман Гром'як та професор академії народного господарства Володимир Віхруш. Вони, а також учасники форуму з усією відвертістю і занепокоєнням відзначили, що наша культура, духовність не тільки в зонепаді, а й в небезпеці. До цього спонукають діючі владні структури, які за політичними перепетіями впродовж чотирьох років незалежності привели країну до спустошення в усіх сферах її суспільного життя. Ні як не визначимось в головному: чому ми бідні, якими силами, шляхами і що будемо? Не враховано психологічної готовності до ринкової економіки, її структури, що призвело до процвітання спекуляції, аморальності, людиноневисності, грабунків. Спровоковано до цього навіть духовенство.

Тому закономірно підкреслили вчитель-пенсіонер Ігор Грималоук, доцент медичного інституту Арсен Гудима, голова обласної організації Республіканської партії України Іван Полевий, голова Конгресу українських націоналістів Оксентій Каменюк, голова правління обласного об'єднання «Просвіта» Богдан Головин, директор інституту національного відродження Ігор Герета, генеральний директор

облтелерадіокомпанії Левко Крупа, професор академії народного господарства Алла Мельник, начальник міського управління освіти Віктор Тригуба, викладач музичного училища імені Соломії Крушельницької Богдан Мельничук, голова Тернопільського «Міщанського братства» Роман Вадиш та інші, що тільки інтелігенція може спостерігати Україну від занепаду, від затьмарення її лівими прокомуністичними силами в нове імперське ярмо, відродити духовні національні традиції.

Готовність молоді стати активістами цієї благородної акції висловив студент медичного інституту Олександр Гордещкий.

Про те, як зріють паростки відродження духовності в Підволочиському, Бережанському, Зборівському районах вели мову їхні представники Ганна Плекун, Олена Панько, Василь Холяво.

Від облдержадміністрації учасників конгресу привітав заступник її голови Михайло Скибновський.

Висловлено пропозиції: в кожному трудовому колективі сформувати комітети по захисту культури, висунути на здобуття державної премії імені Тараса Шевченка прославленого бандуриста Миколу Литвина, видавця збірника національних пісень, взяти шефство над військовими частинами, всіляко сприяти розвитку козацтва, створити асоціацію професорів, відновлювати традиційні народні духовні дійства, створити міжвузівський студентський центр, Лігу жінок, обрати постійно діючу раду інтелігенції в Тернополі.

Учасники конгресу ухвалили Маніфест творчої інтелігенції Тернополя, прийняли звернення до Президента України Леоніда Кучми та голови облдержадміністрації Бориса Косенка, обрали делегатів на Всеукраїнський конгрес інтелігенції.

Микола НИКОЛИН.

НЕМА ПОЧЕСНІШОЇ СПРАВИ, НІЖ ВІДРОДЖЕННЯ НЕВМИРУЩОЇ СЛАВИ

Відбулася III звітно-виборна конференція обласного товариства «Меморіал». Із звітною доповіддю виступив його голова Ілько Оберішин.

Делегати всесторонньо обговорили діяльність товариства, накреслили завдання на майбутнє, зосередивши основну увагу на вихованні мас в

дусі національно-патріотичного відродження в період розбудови незалежної суверенної України.

В її роботі взяли участь представники політичних демократичних організацій, гості зі Львова.

Обрано новий керівний склад «Меморіалу», який знову очолив Ілько Оберішин.

Із звітної доповіді голови обласного товариства «Меморіал» Ілька Оберішина:

Коли я два роки тому став головою обласної організації товариства «Меморіал», організація перебувала у незавидному становищі. В касі не було ні копійки, припинився випуск газети «Дзвін», колишнє керівництво розбазарило кошти і майно. Прийшлося починати все, як кажуть, з нуля.

З самого початку поставив собі за мету отримати фінансову допомогу, відновити випуск газети «Дзвін», випустити «Книгу пам'яті», присвячену загиблим і репресованим учасникам визвольних змагань у лавах ОУН і УПА та провести реконструкцію могили розстріляних політ'язнів у Тернопільській тюрмі на-передодні її в перші дні війни 1941 року.

Я звернувся до сорока підприємств Тернополя з проханням надати матеріальну допомогу нашій організації. Відгукнулось тільки одинадцять, які пожертвували для нас чотири мільйони карбованців. Дозвольте від Вашого імені скласти найщирішу подяку дирекціям: комбінату хлібо-продуктів, комбайнованого заводу, птахофабрики, універмагу, «Тернопільгазу», пивзаводу №1, облфіну управління, м'ясо-комбінату, профкому «Ватри», агрофірмі «Поділля».

Випуск газети «Дзвін» ми відновили завдяки допомозі Михайла Гутора, голови обласної організації

ХДПУ та Дмитра Тупола, директора «Поліграфіст ЛТД». Перший подарував нам тонну паперу, другий уже 3-й рік безкоштовно, на благодійницьких спонсорських умовах друкує наш щомісячник.

Задумав я святкувати «Книгу пам'яті», присвячену учасникам визвольних змагань. Спочатку здавалось, що на цьому шляху не буде великих труднощів. Та не так сталося, як гадалось. За більшовицьких часів у школах були створені гуртки слідопитів, які багато зробили для пошуку загиблих у Другій Світовій війні. З пропозицією створити подібні пошукові осередки воїнів ОУН і УПА та репресованих я звернувся до колишнього начальника обласного управління освіти п. Михайла Миколенка, та з його сторони не було жодної реакції. На допомогу прийшов п. Ярослав Карп'як, тодішній заступник голови обласної організації народних депутатів. За його розпорядженням пошуком загиблих воїнів ОУН і УПА зайнялись сільські Ради. Та, на жаль, не всі поставились до цього доручення. З такими списками я не міг дати до друку «Книгу пам'яті». А де ж вихід? У кожному селі є інтелігентні люди — пенсіонери-вчителі, які могли б зайнятися такими списками. І я переконаний, що вони не відмовляться від цього. Наведу кілька прикладів. У с. Чернихівці

Збаразького району сільрада подала список 87 убитих і репресованих членів ОУН і УПА. Я звернувся до вчителя п. Козицького. Через два тижні він подав потрібний список. Так само у своїх селах зробили політ'язні Ярема і Дідик. На цих прикладах можна ствердити, що цю проблему можна вирішити через кілька тижнів, а не через кілька років. Тому прошу усіх серйозно поставитись до створення «Книги пам'яті». Цього вимагають від нас наші друзі — герої, які загинули у боротьбі за нашу волю. Це знадобиться також ще ненародженим, які могли б на прикладі нашого героїчного минулого виховуватись у дусі високого патріотизму, гартувати свій дух і тіло для можливих у майбутньому змагань за утвердження і зміцнення української держави. Я звертаю до Спілки політ'язнів і репресованих, до її голови п. Друля допомогти у цьому «Меморіалу».

З окупацією Західної України у вересні 1939-го більшовицькі кати уже в перших місяцях приступили до нечуваного досі терору, масового ув'язнення українських патріотів. У квітні-травні 1940-го згідно з постановою ЦК ВКП(б) від 14 березня у Західній Україні розстріляно біля 11 тисяч політ'язнів. У Тернопільській тюрмі — 558, у Чортківській — 822. Їх імена і місця

(Закінчення на 3-ій стор.)

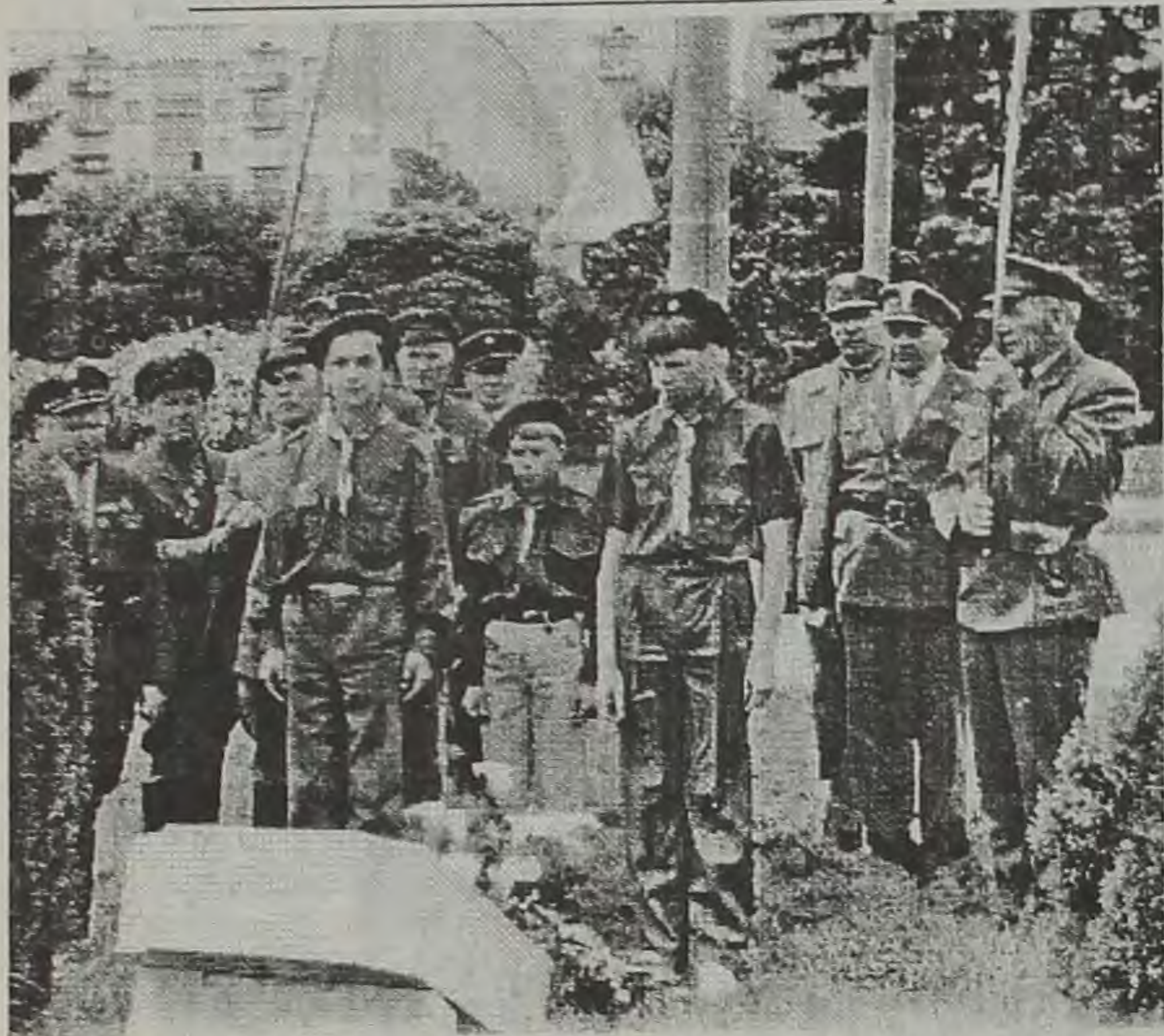

№9 (84)
1998

ДЗВІН

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ГАЗЕТА

Пам'ятаємо вас, герої

Плюдно у святкові дні біля пам'ятного знака учасникам визвольної боротьби, що у Тернополі.

І гімн Тобі луна

Тебе не стало. Ліс враз онімів.
Завмерло поле у скорботі,
Та ти воскрес під України спів,
Став юним явором у сонячній оплоті.
А побратими стали між беріз,
Завмерли навіки у строгому граніті.
Ти не пролив невинних сліз.
І гімн тобі луна у верховітті.
Був щедрим: куль не шкодував,
Свинцю для ворогів у Тебе вистачало.
Братів і друзів нищити не дав,
Бо мав в душі божественне начало.
Нема прощення тим, хто відібрав життя
(Пригрілись серед нас ті хижі круки),
Проніс ти чесно синьо- жовтий стяг
І за соборну Україну йшов на муки.

Олександр Римар.

м. Тернопіль.

Большевизм боявся українських патріотів, забороняючи членам ОУН- УПА та їх рідним повертатися після заслання на Батьківщину. Вбачаючи у цьому загрозу посилення національно-визвольного руху, компартійна верхівка і її посібники робили усе можливе, аби учасники націоналістичного підпілля не повернулися на рідну землю. Про це свідчать документальні матеріали з архіву, які починаємо друкувати у сьогоднішньому номері.

Читайте 3-4 стор.

Вітаємо!

Дорогі друзі! Шановні учасники національно- визвольної боротьби ОУН- УПА!

Щиро вітаємо Вас із 56- ю річницею, відколи, 14 жовтня 1942 року, була створена Українська Повстанська Армія. У грізні дні воєнного лихоліття, вона стала організатором і натхненником українського народу у збройній боротьбі проти фашистської Німеччини і більшовицької Росії за своє національне визволення, за волю і незалежність України.

Тисячі патріотів української землі пролили кров, віддали життя у нелегкому, жорстокому двобої з коричневою чумою. Завдяки їх самопожертві врятовано честь і гідність української нації, наближений час проголошення незалежності України. Вічна слава героям, полеглим за світле майбутнє нашого українського народу! Шана і хвала тим, хто у нелегкі часи визвольних змагань допомагав і сприяв повстанцям у нелегкій боротьбі.

Віримо, що справа незламних українських борців житиме і перемагатиме на всіх теренах України, єднатиме і надихатиме всіх нас на добрі справи в ім'я розквіту і зміцнення незалежності Української Держави. Рада обласного товариства "Меморіал".

СПРАВА ВСІХ І КОЖНОГО

Роздуми члена УПА в переддень свята

14 жовтня, на свято Покрови, минає 56 років з дня створення Української Повстанської Армії. Досі пам'ятаю закличні слова пісні тих часів: "Гей, ви хлопці, не сумуйте, вирушайте поки час, УПА з Карпатів виглядає, УПА кличе нас".

П'ятдесят шість літ минуло відтоді, як наш народ пішов зі зброєю в руках проти своїх поневолювачів, не шкодуючи життя, відстоював свою волю і незалежність, сміливо і мужньо воював з німецькими і московськими зайдами. Крилаті слова: "Здобудеш українську державу або загинеш у боротьбі за неї" стали девізом у боротьбі українських патріотів.

Тим, кому не доводилося відчувати жорстокості цієї боротьби, важко уявити те, що ми, учасники визвольних змагань, пережили. Інколи доводиться чути, мовляв, незалежну Україну ми вибороти без особливих зусиль, без боїв і крові. Дозволю собі з таким трактуванням не погодитись. Досить сказати, що лише у нашому селі під час визвольної боротьби у 40- 50- их роках загинуло 65 чоловік. А скільки їх, відданих патріотів, поклали свої

голови, пролили свою кров, на теренах України.

Сьогодні, можна з впевненістю сказати, що справа українських націоналістів живе і перемагає. Щоправда, шлях до перемоги складний і тернистий. Навіть в нинішній час, коли проголошено Україну незалежною, вороги нашої нації, московсько- більшовицькі лагузи всіляко гальмують процес становлення молодого української держави, вносять розбрат і чвари, прагнуть роз'єднати народ, посварити між собою. Цьому підпорядковується політична, економічна і соціальна напруга, яка нині сягає свого епогею. Але не даймо себе одурманити засобами примітивної пропаганди збанкрутілих "вірних лєнінців" і всякої масті "вічних революціонерів". Вірмо у наші сили, можливості збудувати свою незалежну державу, пам'ятаймо, що доля України сьогодні у наших руках. То ж об'єднаймося і діймо спільно для досягнення високої мети.

Василь Слобода,
колишній бойовий УПА,
с. Красів,
Монастириського району.

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР ЖОВТЕНЬ

1. 10. 1665 — Гетьманом Правобережної України обрано Петра Дорошенка.

1. 10. 1727 — Данила Апостола обрано гетьманом України.

02. 10. 1990 — Розпочалося політичне голодування українських студентів на Майдані Незалежності у Києві.

5. 10. 1941 — В Києві створено Українську Національну Раду.

6. 10. 1596 — Берестейський унійний Собор. Проголошення унії.

6. 10. 1701 — Києво-Могилянський колегіум одержав статус академії.

07. 10. 1253 — Коронація короля Данила Галицького в Дорогичині.

9. 10. 1655 — Перемога гетьмана Богдана Хмельницького над поляками під Городком коло Львова.

12. 10. 1624 — Напад запорожців на Царгород.

14. 10. 1942 — Утворено Українську Повстанську Армію.

15. 10. 1959 — Трагічно загинув у Мюнхені від рук більшовицького агента Б. Сташинського Провідник ОУН Степан Бандера.

18. 10. 1918 — Проголошення ЗУНР і створення Української Національної Ради у Львові.

18. 10. 1945 — Заснування Ужгородського університету.

19. 10. 1848 — Відбувся з'їзд "русских ученых" у Львові.

21. 10. 1933 — Микола Лемик виконав атентат у російському консульстві у Львові.

23. 10. 1921 — Всеукраїнський Церковний Собор — відродження Української Автокефальної Православної Церкви.

23. 10. 1890 — Народився видатний український вчений В. Кубійович.

25. 10. 1657 — Гетьманом України обрано Івана Виговського.

26. 10. 1612 — Запорожці з поляками здобули Москву.

28. 10. 1989 — Верховна Рада УРСР ухвалила Закон про державний статус української мови.

29. 10. 1914 — Перемога УСС на горі Ключ.

СПОНСОР НАШОЇ ГАЗЕТИ — ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ПОЛІГРАФІСТ» ЛТД
282001, м. Тернопіль, вул. Довга, 21, тел. 22-07-26, 25-49-97

Всеукраїнському
«Меморіалу»
— 15 років

стор. 3

Науковці б'ють
на
сполох

стор. 4

3
редакційної
пошти

стор. 6

Гірка доля
одного села

стор. 7

№114-115
2003

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ГАЗЕТА

Іти у ногу з часом

У Тернополі відбулася звітно-виборна конференція обласного товариства «Меморіал». Із звітною доповіддю виступив голова «Меморіалу» Ігор Олещук. Про фінансово-господарську діяльність товариства доповів голова ревізійної комісії Мирослав Дутка. В обговоренні доповіді виступило 11 делегатів і запрошених. Конференція ухвалила нову редак-

цію Статуту обласного товариства «Меморіал», обрала голову та заступника, обласну раду, правління, членів ревізійної комісії «Меморіалу». Прийнято відкритий лист голові Верховної Ради України Володимир Литвини щодо внесення змін і доповнень до закону «Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні».

Читайте матеріали на 2-ій стор.

Відкритий лист

Голові Верховної Ради України
п. Володимир Литвини

Шановний Володимире
Михайловичу!

Верховна Рада Української РСР прийняла 17 квітня 1991 року закон «Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні». З погляду дванадцятирічної давності цей документ має половинчатий характер, окремі його статті не є досконалими, потребують доповнень і змін. Незалежна Українська держава досі не вибачилась перед своїм народом за пережиті ним знущання і геноцид, не засуджений головний винуватець політичних репресій — комуністична партія.

Попри всі позитивні положення, Закон не передбачає матеріального відшкодування родичам знищених у ГУЛАГах. Досі не скасовано законодавчих актів тоталітарної влади, що були правовими засадами для вчинення пограбування народу. Законом «Про реабілітацію» не передбачено категорій потерпілих від політичних репресій, до якої належать члени сімей реабілітованих, які незважаючи на те, що самі безпосередньо не піддавалися політичним репресіям, але все своє життя несли ярлик родичів «ворога народу».

Більшовицький режим жорстоко розправлявся з усіма неугідними. Наслідки цієї жакливої пацифікації особливо відчували жителі Західної України у тому числі й Тернопільщини. Розстріляно і закатовано у тюрмах кращих представників інтелігенції, керівників громадських організацій, знищено і пограбовано понад 80 відсотків церков, тисячі людей відправлено на «перевиховання» у сибірські концтабори. Тільки за приблизними підра-

хунками за роки репресій знищено понад 15 мільйонів українців, що дорівнює кількості загиблих під час двох світових війн.

Ті, хто повернувся із заслання і тюрем досі живуть у злиденних умовах. Їм виплачують мізерні компенсації за час перебування в ув'язненні, за конфісковане майно. Механізму нарахування цих компенсацій у Законі не відпрацьовано, потребує змін перелік пільг, що надаються реабілітованим. Скажімо, при розпаюванні землі для них наділи не передбачені. У той час гнобителі і кати репресованих нині живуть у набагато кращих умовах, їм виділені солідні пенсії, забезпечені престижним житлом, користуються іншими привілеями і пільгами.

У подібному становищі поруч з репресованими опинилися колишні воїни УПА, які досі не визнані воюючою стороною і на державному рівні не прирівняні до учасників Другої світової війни.

Ми, учасники обласної звітно-виборної конференції, вимагаємо прийняти зміни і доповнення до Закону України про реабілітацію, політичної реабілітації колишніх членів ОУН-УПА, усіх, хто віддав життя і здоров'я за волю і незалежність України. Віримо, що Верховна Рада пройметься відповідальністю щодо встановлення справедливості до політ'язнів і учасників національно-визвольних змагань.

Прийнято на конференції
Тернопільського
обласного товариства
«Меморіал»
ім. Василя Стуса
11 травня 2003 року.

Хто захистить наші права?

З виступу Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Н.Карпачової на представленні у Верховній Раді України щорічної доповіді про стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні

Початок нового тисячоліття засвідчив, що світ не став ані гуманнішим, ні безпечнішим, адже, як і раніше, масове порушення прав людини в усіх кутках землі набирає все більш жорстких форм. Знецінюється саме людське життя, нормою міжнародного спілкування дедалі частіше стають подвійні стандарти, зводиться нанівець роль ООН як універсальної міжнародної організації, покликаної сприяти утвердженню прав людини в усьому світі.

Це вимагає від усіх нас переосмислення підходів до питань прав людини, враховуючи реалії сьогодення та нові виклики часу, такі як глобалізація, тероризм, поглиблення соціального розшарування різних країн світу, згубні екологічні наслідки бездумного втручання людини у природні процеси.

На жаль, мені, як Уповноваженому, сьогодні доводиться констатувати, що дотримання прав людини в Україні все ще залишається далеким від міжнародних стандартів.

За 5 років до Уповноваженого з прав людини звернулося понад 270 тисяч громадян України, іноземців та осіб без громадянства. Якщо в перші роки роботи зверталися переважно інваліди, пенсіонери, безробітні особи, позбавлені волі, то тепер дедалі частіше за захистом своїх прав і свобод звертаються журналісти, працівники правоохоронних органів, зокрема слідчі та судді, державні службовці. Є, до речі, і випадки звернення самих народних обранців щодо захисту їхніх порушених прав.

Аналізуючи найбільш проблемні питання у сфері прав людини, з якими громадяни звертаються до Уповноваженого, слід зазначити, що 50 відсотків усіх звернень стосуються порушень громадянських

прав, передусім права на судовий захист, 40 відсотків звернень — порушення соціальних і економічних прав, насамперед прав на працю, отримання винагороди за неї, надання житла, пенсій, внаслідок позбавлення пільг, порушення права власності на землю.

Порівняно з 1998 роком утричі зросла кількість звернень щодо дотримання особистих конституційних прав громадян, зокрема, стосовно порушення права на повагу до гідності, честі, застосування недозволених методів ведення слідства, тортур та іншого нелюдського поводження чи покарання.

Попри деякі позитивні тенденції зростання економіки упродовж останніх трьох років, життєвий рівень більшості громадян України не поліпшився, а навіть погіршився. Офіційний рівень бідності в Україні за цей час збільшився, за статистичними даними, з 26 до 28 відсотків. У багатьох регіонах України, зокрема у Автономній Республіці Крим, Закарпатській, Хмельницькій, Херсонській, Миколаївській, Волинській, Луганській областях, рівень бідності становить від 33 до 46 відсотків. А якщо врахувати об'єктивні оцінки самого населення, деякі соціологічні дані, то до категорії бідних в Україні сьогодні можна віднести близько 70 відсотків її громадян.

За даними Державного комітету статистики України, заборгованість із заробітної плати на 1 січня 2003 року становила 2 мільярди 323 мільйони гривень, а кількість працівників, яким своєчасно не було виплачено заробітної плати — 2 мільйони 155 тисяч осіб. Це є дестабілізуючим чинником, що посилює соціальну напруженість у суспільстві.

(Продовження
на 3-ій стор.)

Український календар

Червень

2 - 1652. Гетьман Богдан Хмельницький розгромив польське військо під Батогом.

3 - 1863. Народився д-р Євген Петрушевич, президент ЗУНР.

5 - 1708. Договір гетьмана Івана Мазепи із шведським королем Карлом XII проти Москви.

5-6 - 1990. Всеукраїнський православний собор у Києві проголосив Патріархат УАПЦ і обрав митрополита Мстислава першим Патріархом Української Автокефальної Православної Церкви.

6 - День журналіста України.

7 - 1843. Помер український поет Маркіян Шашкевич, пробудник українського національного життя в Галичині.

- 1845. Народився драматург і артист Іван Тобілевич.

8 - 1668. Петра Дорошенка обрано гетьманом України.

10 - 1944. Загинув у німецькому концтаборі Саксен-гаузена український націоналіст-поет Олег Кандиба-Ольжич.

11 - 1993. Помер у Канаді Патріарх УАПЦ Мстислав.

13 - 1988. У Львові створено Товариство української мови імені Тараса Шевченка.

- 1891. Народився полковник Євген Коновалець.

- 1931. Помер В'ячеслав Липинський, історик, ідеолог гетьманства.

15 - 1941. Народився кінорежисер Іван Миколайчук.

16 - 1775. Москалі зруйнували Запорізьку Січ.

- 1971. У концтаборі помер Михайло Сорока, політ'язень, керівник «ОУН-Північ».

- Зруйновано Чортомлицьку Січ.

- 1939. Відкрито пам'ятник Тарасові Шевченку на його могилі в Каневі.

20 - 1895. Помер український вчений Михайло Драгоманов, публіцист і суспільно-громадський та політичний діяч.

21 - 1897. Народився Юрій Кондратюк, славетний піонер космонавтики.

22 - 1929. Помер на еміграції у Празі Євген Чикаленко, український громадський діяч і фундатор української преси на Наддніпрянщині.

22-24 - 1941. Масові розстріли українців Галичини та Волині в тюрмах НКВД.

23 - 1917. Першим Універсалом Центральної Ради проголошено автономію України.

26 - 1954. Півтисячі українських жінок — політичних в'язнів знищено в совєтському концтаборі Кінгірі.

27 - 1964. Відкрито пам'ятник Тарасові Шевченку у Вашингтоні.

28 - 1569. Люблінська унія Литви з Польщею.

- 1996. Затверджено Конституцію України.

29 - 1849. Народилася письменниця Олена Пчілка.

- 1938. Помер генерал Мiron Тарнавський - колишній Головнокомандувач УГА.

30 - 1907. Народився Роман Шухевич (Тарас Чупринка), Головний Командир УПА.

- 1941. У Львові проголошено Акт відновлення самостійності України.

З Новим Роком! З Різдом Христовим!

ДЗІН

№116-117
2004

**Легендарний
герой
України**
2 стор.

**Не повернувся
до отчих
порогів**
4 стор.

**Волинська трагедія.
Хто винен?**
6 стор.

Нова радість стала
8 стор.

Український календар

Січень
1 – Новий рік.
– 1909. День народження Провідника ОУН Степана Бандери
5 – 1918. Випущено в обіг перші українські банкноти
6 – 1846. Тарас Шевченко, перебуваючи в селі В'юнищах на Переяславщині, написав «Заповіт»
– 1938. Народився видатний український поет Василь Стус
8 – 1935. Народився видатний український поет Василь Симоненко
10 – Народився Петро Могила (1597–1647), український церковний і освітній діяч, митрополит Київський і Галицький
12 – День українського політв'язня
14 – Народився Євген Гуцало (1937–1995), український письменник
15 – 1871. Народився видатний український письменник, філолог-орієнталіст, академік Агатангел Кримський
– 1882. Народився митрополит Іларіон (проф. Іван Огієнко)
– 1992. Президія Верховної Ради України ухвалила Указ про Державний гімн України (затверджено музичну редакцію, автором якої є Михайло Вербицький)
17 – 1805. Відкрито університет у Харкові
– 1921. Відкрито у Відні Український Вільний Університет
19 – 1912. Народився Ярослав Стецько, Голова УДП, Голова Проводу ОУН, Президент АБН
– 1946. Утворено Союз Українців у Великій Британії
20 – 1897. Народився поет Євген Маланок
21 – 1803. Помер останній обраний гетьман України Кирило Розумовський
– 1919. Всенародні Збори в Хусті ухвалили приєднати Закарпаття до Української Народної Республіки
– 1990. Живий ланцюг єднання між Києвом і Львовом
22 – День соборності України
– 1918. Центральна Рада проголосила IV Універсалом самостійність УНР
22–23 – 1992. У Києві відбувся Перший Світовий конгрес українців
23 – 1667. Підписано Андрусівську угоду про поділ України між Польщею та Московщиною
25 – 1942. Помер видатний український письменник, академік Агатангел Кримський
28 – 1992. Верховна Рада України затвердила національний синьожовтий прапор Державним прапором України
– 1879. Помер Павло Чубинський – етнограф і поет, автор українського Гімну «Ще не вмерла України»
– 1929. Почалися наради Першого Конгресу Українських Націоналістів у Відні, на якому створено ОУН під проводом Є. Коновальця
29 – День пам'яті Героїв Крут
– День працівників пожежної охорони
30 – 1899. Народився провідний діяч ОУН, адвокат д-р Володимир Горбавий
31 – 1648. Початок Визвольної війни 1648 – 1654 рр. проти шляхетської Польщі
– 1949. Загинув у Львові полк. Олександра Гасин, шеф головного штабу УПА
– 1918. Помер Іван Пулюй, український фізик, електротехнік і винахідник

Шановні меморіальці!
Щиро сердечно вітаємо вас і ваші родини з Різдом Христовим і Новим Роком.
Бажаємо міцного здоров'я, щастя, добра, сімейного затишку і благополуччя. Хай у новому році життя наповниться добром і радістю, а наші надії на кращі зміни стануть реальністю.
Будьмо згуртованими у благородному прагненні побудови міцної, багатої, незалежної Української Держави. Хай Україна стане для нас і майбутніх поколінь квітучим оазисом злагоди, миру і достатку.
З Новим Роком!
З Різдом Христовим!
Богдан ХАВАРІВСЬКИЙ,
голова обласного історико-просвітницького товариства «Меморіал» ім.В.Стуса

**За правду і волю
боровся до кінця**
6 січня 2004 р. Василю Стусу виповнилося 66 років. 12 із 47-ми прожитих років він провів у неволі.
Народився в селянській родині в Рахнівці Гайсинського району Вінниччини, а дитинство і юність провів у Донбасі, з якого походять і його однодумці Іван Світличний, Микола Руденко, Олександра Тихий.
Закінчивши Донецький педагогічний інститут, Стус не залишився вчителювати в області, де батьки «ретельно оберігали» дітей від... української мови, а поїхав, як він напише в 1969 році, «в справжнішу Україну» – на Кіровоградщину. Відслуживши два роки в армії й попрацювавши літературним редактором газети «Соціалістичний Донбас», восени 1963 року вступив до аспірантури Інституту літератури імені Т. Шевченка АН УРСР. Та захистити дисертацію не встиг.
4 вересня 1965 року перед прем'єрою фільму Сергія Параджанова «Тіні забутих предків» у київському кінотеатрі «Україна» він гнівно виступив проти арештів Івана Світличного, Михайла і Богдана Горинів, Валентина Морозана та інших українських дисидентів-«шістдесятників». А вже 20 вересня Стуса виключили з аспірантури, заборонили друкувати й приймати на роботу.
У ніч з 12 на 13 січня 1970 року Стуса заарештували, а невдовзі він уже відбував п'ятирічний строк ув'язнення в колонії суворого режиму в мордовських лісах, після чого провів ще три роки в заслання на Колімі. Через рік після виходу на волю був знову засуджений на 10 років спеціального табору для політичних в'язнів на Уралі, вслід за якими повинен був відбути ще й п'ять років заслання.
Та до цього вже не дійшло. Він помер (а за іншими даними, його було вбито) 4 вересня 1985 року – вже після того, як Горбачов розпочав «перебудову». Спочатку поета поховали в безіменній могилі на табірному цвинтарі й лише в листопаді 1989-го в Києві відбулося перепоховання Василя Стуса. Володимира Литвина й Олександра Тихого, яке вилитося в багатолюдну маніфестацію.

«Ми - не українці, ми - казаки»

Делегація Української Всесвітньої Координаційної Ради відвідала Білгородщину, Курщину, Вороніжщину, Ростовщину та Кубань і на власні очі побачила, як нині живеться українській меншині в демократичній Росії.
Проїхавши автобусом чотири тисячі кілометрів, учасники експедиції були вражені побаченням. Офіційна влада намагалася показати нам тільки те, що вважала за потрібне. Наприклад, зразково-показовий колгосп у с. Безсонівка Білгородської області. Саме тут у мене виникло відчуття дежавю, що десь колись я все це бачила. Потім від цього відчуття я не могла звільнитися майже упродовж усього перебування в Росії. Можливо, в економіці чи в іншій сфері суспільного життя Росія з проголошенням незалежності і стала іншою, але в мисленні, ідеології вона й далі живе стереотипами колишнього Радянського Союзу. По суті вона залишається імперською державою, з великим масовим бажанням повернути «нерушимий». І дивлячись на радянські назви вулиць, на плакати в клубах типу «Ленін на третьому з'їзді комсомолу», союзні герби на дахах будинків у центрах міст, я остаточно зрозуміла звідки в мене дежавю: я потрапила в минуле, в завуальований Радянський Союз.
На Білгородщині українці, які становлять третину населення області, не мають жодної громадської організації. «А навіщо? Ми їх що - ображаємо? їм і так добре живеться!», – такі вислови

За даними перепису 1989 р. у Російській Федерації кількість українців перевищує 4,3 млн., що становить майже 3 відсотки всього населення. За неофіційними даними українців у Росії від 10 до 20 млн. В СРСР у 20-ті на початку 30-х рр., коли проводилася державна політика коренізації, на Кубані, Ставрополі, Поволжі, Сибіру, Далекому Сході та інших регіонах масового проживання українців існувала повна культурно-освітня інфраструктура, ліквідована з початком примусової асиміляції. Фактично до 1933р. українці мали сотні шкіл, професійні училища, кафедри у вузах, навіть вузи, газети та журнали. Все це було знищено тоталітарною державою.
можна було неодноразово почути як з вуст представників влади, так і громадськості. У Білгороді ми не почули голосу українців, навіть не почули української мови. Тільки тихенький шепіт українського поета, члена Союзу письменників РФ Череватенка, який прочитав українською свого вірша про горобчика.
Гнітюче враження залишилося від «круглого столу» у Білгородському державному університеті. Представники влади та обласних громадських організацій запевняли нас, що не можна доводити незалежність до абсурду, що немає потреби в окремих українських об'єднаннях, школах, бібліотеках, ЗМІ, тому що «ми трієдинний народ, ми не ділимо руські і хохлов». Закликів голови УВКР Михайла Гориня, голови Наукового товариства «Гуманітарна колегія» Максима Розумного та інших членів української делегації про створення належних умов (які мають бути в демократичній державі) для забезпечення культурно-освітніх інтересів українців, росіяни не почули. Вони це гучніше

розповідали «як хорошо в стране советской жить», порівнюючи своє супержиття з гіркою долею українців в Україні?!

Упродовж Року України в Росії в Білгородській області, крім «культурних заходів» (та переданої УВКР до фондів бібліотек української літератури), нічого конкретного не зроблено для того, щоб українська національна меншина могла розвивати свою культуру, освіту тощо. Навпаки, навіть єдиний в області український клас у районі Шебекино і той перестав існувати, залишився тільки гурток. Зазначу, що значною мірою у збереженні такої жалкої ситуації винні з'явилися місцеві українці, національна самосвідомість яких через примусову і добровільну асиміляцію дійшла до позначки нуля.
На Курщині на офіційні 22 тисячі українців існує одна українська організація. У районному центрі Суджа, завдячуючи нашому приїзду, місцеві українці, мабуть, вперше почули про існування української громади «Україна-Сейм», голова якої закликав їх організувати і в себе яку-небудь спілку, що надалі дасть можливість створити на Курщині національно-культурну автономію. Але його вмовляння були схожі на слова лікаря: «Це не боляче і не страшно, існують же товариства риболовів та мисливців». Тільки за «круглим столом» у Курському державному університеті ми вперше почули про те, що Рік України в Росії пройшов формально.

(Закінчення на 3-й стор.)

Ігор ГОЛОД.
(Розповідь про останні дні Василя Стуса читайте на 4, 5 стор.)

№ 118-119
2004

ДЗВІН

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ГАЗЕТА

9 березня виповнилося 190 років від Дня народження Т.Г.Шевченка

(Читайте матеріали 7 стор.)

Вітаємо з Днем народження!

Ілля Оберишина

учасника національно-визвольних змагань, колишнього надрайонового провідника УПА, почесного голову обласного товариства „Меморіал”

Ігоря Дуду

директора художнього музею, члена правління обласного товариства „Меморіал”

Весна на струнах пісню

підбира

А ми усі із радістю й

любов'ю

Бажаєм довгих років і добра

Світлої долі й міцного Вам

здоров'я.

Меморіальці.

Єфрема Гася

редактора обласної Книги пам'яті Тернопільщини, члена правління обласного товариства „Меморіал”

Василя Буртника

голову Терновлянської районної організації товариства „Меморіал”.

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ „МЕМОРІАЛ”

МОВОЮ ЦИФР І ФАКТІВ

● 24 лютого 1989 року на спільних зборах представників обласної організації Спілки письменників України і Товариства української мови ім. Т.Шевченка створено обласне товариство «Меморіал». Обрано Раду «Меморіалу» із 23 чоловік. Головою обрали Марію Куземко, заступниками голови – професора медінституту Василя Головченка та економіста Ярослава Карп'яка. На установчих зборах затверджено перший статут товариства.

● Свою діяльність «Меморіал» спрямував на пошук замордованих у тюрмах і репресованих, безвісти зниклих українських патріотів, організацію їх перезахоронення, спорудження меморіальних комплексів і пам'ятників, відтворення історичної правди, історико-просвітницьку роботу.

● У жовтні 1989 року у підпіллі вийшла газета «Дзвін» – перше у західному регіоні України демократичне видання. Нині – це єдиний часопис, який зберігся у Всеукраїнському товаристві «Меморіал».

● У травні 1991 року на другому з'їзді Всеукраїнського товариства «Меморіал», що відбувся в Івано-Франківську, ухвалено рішення, що Всеукраїнське товариство функціонуватиме на незалежних від Всесоюзного «Меморіалу» засадах і носитиме ім'я знищеного у більшовицькому концтаборі видатного сина України, поета Василя Стуса.

● У багатьох населених пунктах області «Меморіал» провів громадські слухання жертв більшовицького терору під назвою «Комунізм – ворог народу, глухий кут цивілізації». Зібрано тисячі свідчень жертв репресій і очевидців цих сумних подій. Матеріали увійдуть до книги, яка готується до друку.

● Майже у всіх містах і селах Тернопільщини споруджено меморіальні комплекси, пам'ятники, насипано могили, встановлено пам'ятні знаки і стели. Зокрема ушанованим командирам УПА Климу Савурі із Збаража, Осипу Дякову-Горновому з Олесиного Козівського, Рен Мізерному із Вербова Підгаєцького, Круку з Мечищева Бережанського районів.

● Меморіальці свято шанують пам'ять національних героїв нашого краю. Їм присвячують науково-практичні конференції, вечори пам'яті, зустрічі, літературно-мистецькі заходи, виставки. Щороку на Микулинецькому кладовищі, де у братській могилі захоронено понад тисячу українських патріотів, знищених у Тернопільській тюрмі у липні 1941 року, проводяться траурні мітинги і поминальні панahiди.

● Велику патріотично-виховну роботу проводять музеї жертв політичних репресій, які працюють у Чорткові, Бучачі, Скалаті, Тернополі та інших населених пунктах області.

● Нині у структурі обласного товариства «Меморіал» нараховується дванадцять районних осередків, які об'єднують майже 500 чоловік. Асоційованим членом товариства є обласна Спілка політв'язнів і репресованих.

«МЕМОРІАЛ» ВІТАЮТЬ

Вітаємо Тернопільський «Меморіал» з п'ятнадцятиріччям. Ваша діяльність відома на ниві захисту прав репресованих та виховання молодого покоління в дусі поваги до прав людини.

Бажаємо нашим меморіальцям такої ж наснаги, віри та сил у боротьбі за нашу незалежну, оновлену Україну. Нехай Бог нам допомагає.

Лесь Танюк,

голова Всеукраїнського «Меморіалу»,
голова комітету Верховної Ради України
з питань культури і духовності.

З «Меморіалом» нас єднають давня співдружність і співробітництво, спрямовані на встановлення історичної справедливості, увічнення пам'яті наших національних героїв, утвердження незалежності України. Бажаємо вам, наші колеги, доброго настрою, міцного здоров'я, нових творчих здобутків.

Богдан Когут,

голова обласної
Спілки політв'язнів і репресованих.

Обласна ветеранська організація Тернопілля щиро вітає меморіальців з п'ятнадцятиріччям з часу заснування організації. Бажаємо їй надалі відтворювати правдиву історію нашої незалежної країни, активно сприяти відродженню нашої національної культури і духовності.

Володимир Собків,

голова обласного об'єднання
Всеукраїнської організації ветеранів.

Просвітяни Тернопільщини щиро вітають обласне товариство «Меморіал» з п'ятнадцятиріччям. Зичимо всім активістам міцного здоров'я, плідної праці, надалі бути на вістрі часу в ім'я розвитку і процвітання Української Держави.

Петро Шимків,

голова обласного об'єднання
Всеукраїнського товариства «Просвіта»

Ми, представники молодого покоління, з великою прихильністю ставимось до обласного товариства «Меморіал» – одного з перших правозахисних об'єднань в незалежній Україні, яке багато зробило для утвердження історичної правди, виховання молодих українців у дусі героїзму і патріотизму. Зичимо активістам «Меморіалу» міцного здоров'я, нових досягнень у їх жертвній праці.

Олег Вітвіцький,

голова Молодіжного Конгресу
українських націоналістів.

№123
2006

АЗ

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ГАЗЕТА

І підсумок, і перспектива

Відбулося розширене засідання правління обласної організації Українського добровільного культурно-просвітницького правозахисного, благодійного товариства «Меморіал» імені В.Стуса, на якому підбито підсумки роботи у минулому та обговорено план роботи у поточному році. Із звітом виступив голова товариства Богдан Хаварівський, із співдоповіддю його заступник Антон Грицишин.

Помітними заходами, які організовували і в яких брали участь представники «Меморіалу», були збори пам'яті Степана Бандери, виставка в облдержархіві до 113-ї річниці від дня народження патріарха УГКЦ Йосифа Сліпого. Підготовлено також публікації про героїв Крут, спільно з обласною організацією Спілки політв'язнів та репресованих проведено ювілейний вечір, присвячений 75-річчю чле-

Обговорили правління

на правління «Меморіалу» Богдана Когута, оформлено стенд «Ми пам'ятаємо вас, герої». У Верховну Раду України, Президентові, Кабміну України надіслано листи з вимогою прийняти нову редакцію Закону «Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні» та забезпечити неухильне виконання усіх положень Указу Президента України від 11 липня 2005 р. Зареєстровано й нову редакцію статуту «Меморіалу».

У липні на Микулинецькому кладовищі проведено мітинг і панахиду пам'яті замордованих у червні-липні 1941 р. в Тернопільській тюрмі українських патріотів, спільно з облдержархівом організовано виставку «Труди і дні Уласа Самчука», до 135-річчя правника Станіслава

Дністрянського - «Повернення з небуття», до 63-ї річниці УПА - «За свій рідний край», «Розстріляне безсмертя» Володимира Гжицького, «Жнива скорботи», приурочені пам'яті жертв голодомору і політичних репресій, мітинг-реквієм біля пам'ятного знака Василю Стусу у Тернополі.

Активісти «Меморіалу» до 81-ї річниці Акту Злуки, 55-ї річниці загибелі провідника УПА Романа Шухевича, Дня Героїв, інших визначних дат виступали з бесідами у навчальних закладах Тернополя. Часто публікують свої матеріали Нестор Чорний, Єфрем Гасай, Ігор Олещук, Антон Грицишин, Богдан Хаварівський.

На засіданні обговорені питання підготовки і проведення звітно-виборних районних та обласної конференцій, інших заходів на 2006 рік

Олександр ЛІБЕРНИЙ.

«Мої літа — моє багатство»

Не сподівався,
що стільки проживу,
А мав не раз умерти,
Я бачив смерті посмішку криву,
Але мій Бог -
могутніший від смерті.

Такими поетичними рядками, написаними одним з політв'язнів сталінських концтаборів, сьогодні може сказати про себе людина з легенди, полум'яний патріот Ілля Оберишин. Адже прожив довге і складне життя, шлях якого стелився крутосхилами і різкими поворотами, де кожної миті на нього чатувала смертельна небезпека. Такі неспокійні відчуття переживав, коли з юнацьких літ діяв в ОУН на Рогатинщині а пізніше, будучи провідником Збарзького надрайону, окружним референтом пропаганди ОУН і надрайонним референтом СБ на теренах Тернопільщини.

У 1951 році, після розгрому партизанського підпілля, утратив зв'язки з керівництвом і далі діяв самостійно. Жив на нелегальному становищі понад сорок років. Після проголошення незалежності України вийшов з підпілля і легалізувався.

Уже з перших днів життя на волі Ілля Оберишин активно включився у громадське життя

краю. Був членом комісії обласної ради з питань поновлення прав реабілітованих, членом провладу крайової організації НРУ, сім років очолював обласне товариство «Меморіал» ім. Стуса. У 2003 році у зв'язку з погіршенням стану здоров'я пішов на заслужений відпочинок.

У ці весняні дні Ілля Оберишин відсвяткував своє 85-ліття. З цим поважним ювілеєм його привітали голова обласної державної адміністрації Іван Стойко, правління обласного товариства «Меморіал», почесним го-

ловою якого він є, представники політичних партій і громадських організацій, друзі, родичі та знайомі. Звучали теплі слова побажання багато щасливих і сонячних днів, доброго настрою і міцного здоров'я.

З роси і води Вам, шановний ювіляре!

На фото: після привітання ювіляра, голова обласного товариства «Меморіал» Богдан Хаварівський сфотографувався з подружжям Оберишиних.

Вітаємо!

Голові Зборівської районної організації товариства «Меморіал», колишньому політв'язню, поету Григорію Барану виповнилося 75 років.

Злетіли птицями літа,
На крилах молодість забрали,
Сімдесят п'ять вже весна
Поважно на порозі стала.

Вона на струнах пісню підбира,
А ми усі з повагою й любов'ю,
Бажам довгих років і добра,
Багато радості й міцного

Вам здоров'я.
Меморіальці
Тернопільщини.

Молодіжний конкурс до 115-ї річниці Патріарха

Прес-конференція з нагоди 114-ї річниці від дня народження Патріарха Йосифа Сліпого відбулася у Тернопільсько-Зборівській єпархії УГКЦ.

Окрім заходів, (поминальна панахида та жертвна свічкова хода за прославу славою святих слуги Божого Патріарха Йосифа Сліпого), під час зустрічі йшлося й про те, що з нагоди приготування до ювілею 115-ї річниці єпархіяльна комісія у справах молоді та благодійний культурно-мистецький фонд ім. Патріарха Йосифа Сліпого (директор Вадим Перець) організовують спеціальний конкурс для молоді. Юнацтво від 14 до 17 років запрошують підготувати реферат, вірш або малюнок, приурочений життю і діяльності Патріарха. Метою конкурсу є заохочення до глибокого вивчення та пізнання цієї видатної постаті, а також історії нашої Церкви й держави. При цьому, участь у конкурсі можуть брати не лише молоді греко-католики, а й молоді інших конфесій.

Переможці конкурсу будуть нагороджені цінними подарунками — принтером, диктофоном і фотоапаратом. Конкурсні роботи можна подавати до 7 вересня 2006 року за адресою: комісія у справах молоді при Тернопільсько-Зборівській єпархії УГКЦ, вул. Федьковича, 11, м. Тернопіль, індекс 46008. Контактний телефон - 25-59-77.

Український календар

Травень

1 - 1922. Відновлено Літературно-науковий вісник за редакцією д-ра Дмитра Донцова
2 - 1848. Створено в Галичині Головну Руську Раду
3 - 1873. Народився Павло Скоропадський, гетьман України
1924. Загинув визначний український політичний діяч Микола Міхновський
Всесвітній день свободи преси

4 - 1838. Викуплено з кріпацтва Тараса Шевченка

5 - 1900. Кирило Трильовський заснував товариство "Січ" у с. Завалі на Снятинщині, в Галичині

1904. Народився провідний член ОУН, поет Богдан Кравців
1915. Утворено у Відні Загальну Українську Раду з представників галицьких і буковинських партій та Союзу Визволення України

6 - 1910. Помер письменник Борис Грінченко — автор великого словника української мови
1947. Договір СРСР, Польщі та Чехо-Словаччини про спільну боротьбу з УПА

7 - 1840. Народився Марко Кропивницький — видатний український драматург, режисер і актор, один із основоположників українського професійного театру

8 - День Матері
10 - 1879. Народився Симон Петлюра — Головний Отаман і Голова Директорії УНР

11 - 1907. У Києві утворено Українське наукове товариство
14 - 1648. Розгром польських військ під Жовтими Водами

1871. Народився український письменник Василь Стефаник

1920. Народилася голова Проводу ОУН, народний депутат України Слава Стецько

15 - 1856. Народився український письменник Андрій Чайківський

16 - 1817. Народився історик Микола Костомаров

1954. Початок повстання політв'язнів у советському концтаборі Кенгір (Казахстан)

18-25 - 1917. Відбувся Перший Всеукраїнський військовий з'їзд у Києві

22 - День перепоховання Т.Г.Шевченка на Чернечій горі поблизу Канева

23 - 1938. Загинув в Роттердамі Провідник Організації Українських Націоналістів, полковник Євген Коновалець. День Героїв

24 - 1742. Помер у Ясах у Молдавії гетьман Пилип Орлик

25 - 1926. Загинув у Парижі від руки агента Москви Головний Отаман військ УНР і Голова Директорії С.Петлюра

25-26 - 1648. Перемога військ Богдана Хмельницького під Корсунем

26 - 1944. Загинув Михайло Палідович — головний редактор журналу ОУН "Ідея і Чин"

28 - 1916. Помер великий український поет, письменник і громадський діяч Іван Франко

29 - 1952. Помер генерал-поручник армії УНР Михайло Омелянович-Павленко

30 - 1876. Шовіністичний Емський указ російського царя про заборону українського слова й письменства 1887.

Громадський трибунал має винести остаточний вирок «кучмізму»

2

Двічі приречений до розстрілу

4

Микола АМОСОВ: «Людина здорова настільки, наскільки вона розумна і наскільки у неї є воля»

6

№124
2006

ДЗВІН

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ГАЗЕТА

І РОСТИ, І ДІЯТИ НАМ ТРЕБА

Відбулася шоста звітно-виборна конференція обласної організації Українського товариства «Меморіал». Делегати хвилиною мовчання вшанували пам'ять меморіальців Тернопільщини, які не дожили до наших днів, поклали квіти до пам'ятника Ярославу Стецьку.

Із звітною доповіддю виступив голова обласної організації Богдан Хаварівський. Про фінансово-господарську діяльність організації доповів голова ревізійної комісії Мирослав Дутка.

На конференції виступили заступник голови обласної організації, редактор газети «Дзвін» Антон Грицишин, науковий працівник Кременецького краєзнавчого музею Гаврило Чернихівський, член правління, старший науковий працівник музею політичних в'язнів Ігор Олещук, голова обласної Спільки політв'язнів і репресованих Богдан Когут, член правління, редактор «Книги пам'яті Тернопільщини» Єфрем Гасай, консультант відділу внутрішньої політики обласної ради Юрій Ковальков, начальник управління освіти Тернопільської міської ради Зеновій Личук, голови районних організацій: Збаразької – Володимир Бубело, Козівської – Іванна Ленчук, Монастирської – Ярослав Галай, Теребовлянської – Василь Буртник, від Бучацької районної організації – Оксана Загройчук.

Обрано новий керівний склад «Меморіалу». Обласну організацію знову очолив Богдан Хаварівський. Першим заступником обрано Антона Грицишина, заступником – Володимира Дідика.

Із звітної доповіді голови обласної організації Українського товариства «Меморіал» ім. В.Стуса Богдана Хаварівського

кращі твори надруковані у газеті «Дзвін», їх автори відзначені грамотами та подарунками. Такий же конкурс було проведено з нагоди 75-річчя визначної поетеси і полум'яної української патріотки Ліни Костенко.

Меморіальці підтримують зв'язки з багатьма навчальними закладами, зокрема, профтехучилищами і школами, де ветерани національно-визвольної боротьби, колишні політв'язні та репресовані виступають із спогадами, беруть участь у виховних заходах, приурочених визначним історичним подіям. У «Меморіалі» є невелика книгозбірня української патріотичної літератури, якою користуються усі бажаючі, у тому числі студенти і школярі.

Щорічно, вже за усталеною традицією, проводимо траурні мітинги і панahiди біля могили політичних в'язнів, розстріляних кадебістами у 1941 році, та меморіального комплексу «Могили українських січових стрільців» на Микулинецькому кладовищі. Доречно сказати, що меморіальці уже протягом багатьох років здійснюють опіку над цими могилами. З ініціативи члена нашої організації Ігоря Олещука спільно з міською радою проведено реконструкцію меморіального комплексу, а в цьому році плануємо реконструювати і братську могилу. Для цього вже розроблено проект, виділено кошти. Справа гальмується тим, що після виборів досі не відомо хто буде мером міста.

Широке поле діяльності меморіальців у пошуках ще не досліджених місць захоронення українських патріотів. На жаль, останнім часом дещо припинилися ці роботи. І дуже прикро, що не відчуваємо допомоги у цій важливій справі від місцевих органів влади, зокрема, районних і сільських властей. До пошукової праці слід залучати вчителів історії, краєзнавців, студентів та учнів. Йдеться не лише про пошук загиблих, а й про збір матеріалів, документів часів національно-визвольної боротьби. Варто провести подвірні обходи, опитування старожилих та членів їх сімей, а зібрані матеріали передати в архівні установи, місцеві музеї. Як це зробили в Озерній Зборівського району, де знайшли архівні документи ОУН-УПА, які пролежали у схроні під землею понад півстоліття. Після пе-

редачі їх в архів, вони опрацьовані, відповідно систематизовані і маємо намір випустити у світ окремими книгами.

У звітному періоді правління нашої організації працювало відповідно до розроблених планів і організаційно-масових заходів. На засіданні розглянуто понад двадцять важливих питань, переважна більшість з яких реалізована. Зокрема, обговорювалися проблеми стану збереження пам'ятників і могил, заслухано звіти п'ятих членів правління і редактора газети «Дзвін», інші важливі питання. З метою активізації роботи на місцях, ми вперше за часи існування «Меморіалу» організуємо проведення семінарів. Виїзні семінари вже провели на базі Бучацької і Тернопільської районних організацій з участю керівників місцевих осередків, активістів, представників органів влади. Такі заходи дають змогу поспілкуватися колегами, обмінятися досвідом, обговорити наболілі проблеми і визначити шляхи їх вирішення. Тому подібні семінари плануємо провести у кожному районі.

На сьогодні у нас діє шістнадцять районних і місцевих осередків, вісім з яких офіційно зареєстровані в органах юстиції. Добре поставлена робота у Бучачі, де головою осередку безмінно уже понад п'ятнадцять років Орися Синенька. Тут добре поставлена організаційно-масова робота, діє досвідчений актив і, що дуже важливо, до участі в громадській праці залучають молодих ентузіастів. З ініціативи і з участю меморіальців тут випущені книги з історії рідного краю, упродовж багатьох років працює музей на громадських засадах, до речі, один з кращих в нашій області.

Багато добрих справ на рахунок й інших районних осередків. Сьогодні хочу висловити щире подяку за нелегку, безкорисливу працю уже згадуваній Орисі Синенькій, Ярославу Галаю з Монастирської, Григорію Барану зі Зборова, Василю Буртику з Теребовлі, Володимирі Бубелі зі Збараж, Василю Івасечку з Тернопільського району, багатьом іншим активістам нашої організації, які, не шкодуючи власного часу і зусиль, сумлінно виконують свої громадські обов'язки.

(Читайте на 2-ій стор.)

Фоторепортаж

Пам'ятаємо вас, герої

Очевидці цих трагічних подій досі згадують про них з невимовним болем, і жахом. Наприкінці червня 1941 року, кадебістські сатрапи, утікаючи від німецьких військ, які блискавично увірвалися на територію тодішнього так званого СРСР, з благословення Москви влашту-

ства «Меморіал» Ігор Олещук, заступник міського голови Олег Марушій.

Згадуючи з болем у серці події 65-річної давності і віддаючи данину шани полеглим українським патріотам, учасники зібрання, разом з тим, акцентували увагу на суспільно-політичному становленні

нинішніх днів у нашій державі. Як засвідчують останні події у Верховній Раді, наші політичні лідери більше переймаються своїми особистими інтересами, аніж державотворчими процесами, проблемами розбудови незалежної України. Тому на 15-му році її відродження виникла серйозна загроза повернення до авторитарного ре-

У цій могилі, де того дня проходив мітинг, захоронені українські патріоти.

вали у Тернопільській тюрмі кроваву оргію. Протягом кількох днів і ночей у підземних казематах не припиняла свою чорну справу «м'ясорубка», безжалісно перемелюючи життя усіх в'язнів, які там знаходилися. Аби приглушити зойки і стоїн нещасних жертв, включили потужні мотори. Жорстокі катування закінчувалися розстрілом. Внаслідок цієї нелюдської антигуманної акції було знищено понад півтори тисячі наших краян, у переважній більшості молодих людей, представників інтелігенції. Вина їхня була лише в тому, що вони не сприймали авторитарного комуністсько-фашистського режиму, боролися за волю і незалежність рідної України. До речі, такі жорстокі, антилюдські акції із знищення владою своїх громадян на початку війни були проведені у більшості обласних і районних центрів Західної України.

«Не забудемо, не простимо» – такий лейтмотив траурного мітингу і поминальної панahiди зорганізованих обласним товариством «Меморіал» та Спількою політв'язнів і репресованих. Біля братської могили на Микулинецькому кладовищі, де лежать останки невинно убієнних патріотів, зібралися представники міської ради, громадських організацій, мешканці та гості Тернополя. Після поминальної панahiди виступили голова обласної Спільки політв'язнів і репресованих Богдан Когут, старший науковий працівник музею політв'язнів, член правління обласного товари-

жimu епохи «кучмізму».

Наприкінці у виконанні відомого у нашому краї хору «Заг-

Панахиду відправив священник греко-католицької церкви.

рава» звучали Гімн України та низка патріотичних пісень і віршів, присвячених героїчній

Хор «Заграва» виконав низку українських патріотичних пісень.

боротьбі і світлій пам'яті українських патріотів, які поклали свої голови на вістар Незалежності і Свободи.

Антон ГРИЦИШИН.

№125
2006

ЗІРКА

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ГАЗЕТА

Україна вшановує пам'ять жертв Голодоморів та політичних репресій

Сторінки історії

Велика депортація

21 жовтня о шостій ранку в двері селянських хат почали гупати прикладами червоноармійці. Дзвеніли шибки, лунали крики.

Люди не встигали опам'ятатися, а в розбиті двері вривалися озброєні армії. На збір давали півгодини. Емдебісти робили обшук по хатах, горищах, забирали борошно, хліб, крупу, цінності. У кожній хаті складали «Протокол опису майна», до якого вносили все, що підлягало конфіскації.

Депортували найперше родини повстанців та їхніх симпатиків. Поневолених спроваджували на залізничну станцію.

У доповідній записці секретар Скала-Подільського райкому партії Бубенов зауважив: «...більшість людей збиралися мовчки і мовчки виїжджали». Але не всі. Деменчук з Вовківців затіяв бійку з конвоїрами. А. Придка з Іванкова кричала: «Брати, відомість катані!». Бойко з Верхнього Кривча теж пручався й кричав: «Куди мене везете? Тут мене застрелять!». Його повезли зв'язаним. А. Босчка з Гермаківки забрали з весілля й повезли на Сибір разом з нареченою у вінку.

Важка і гірка доля чекала на українських селян у холодних чужих краях. Трагедії виселенців засвідчили численні свідки. П. Атаманюк із с. Соколів Золотополицького р-ну розповідає, що, увірвавшись до них у хату, більшовики забрали всю кукурудзу, коня, лоша, картоплю. «Добре, що мені хтось з наших сусідів кинув у мішок чотири хлібини. Це все, що я мала. Дорога довга, важка і нестерпна. Поїзд часто зупинявся і довго стояв у тупиках, а ми голодні, виснажені, тулилися доку-

пи, щоб не замерзнути від холоду. Багато людей попухли від голоду. Пам'ятаю, як в однієї жінки померла трирічна дитина. Варвари вирвали з рук дитя й винесли кудись. Як та жінка страждала, билася з горя, з розуму сходила, як голосила...»

І. Чубак із с. Мушкатівки Борщівського р-ну: «День 21 жовтня мені ніколи не забути — то була страшна наруга над невинними людьми. Тієї ночі до Сибіру вивезли сім'ї В. Чубака, П. Чернеги, А. Чернеги, Куйбідихи, Жмудихи та А. Титенич... Мого батька В. Чубака — старого, хворого — забрали з ліжка. Сестра, 1923 р. н., теж не могла ходити, то її посадили на воза. Мама мала 73 роки. Також забрали. Наказали на всіх чотирьох взяти 200 кг вантажу. Що влізе у мішок — те наше... Коли набралось десять фір, вирушили в дорогу. По обидва боки нас супроводжували начальник районної МДБ капітан Заваригін, старший лейтенант Ткачук та лейтенант Селіверстов. Біля кожного воза — і зліва, і справа — по 4-5 конвойних. Надвечір наша валка під'їхала до села Іване-Пустого. А там, на станції, — страшний суд. Коні іржуть, люди кричать, діти плачуть... Самісіньке пекло. Конвойні війська оточили станцію. Почали нас вантажити у вагони дуже швидко. В одинарні — по 10-20 сімей, в дубельтові — по 18-20. Таких вагонів у Іване-Пустому набралось вісімнадцять.

Вранці ешелон вирушив до Сибіру. Переїжджаємо рідний Борщів, бачимо везуть із сіл більшовики наші пожитки, що полишалися: кукурудзу, пшеницю, картоплю... За ними на шнурках ще наша

худоба. Дальше тягнуть інвентар...

Двері забиті наглухо, нікого не випускають. Люди хочуть до туалету. Спочатку обходилися відрями, а потім взяли сокиру й прорубали у куті на підлозі отвір. Аж на другу добу, за Жмеринкою, відкрили вагони й дозволили двом з відрями вийти по воду.

Іхали ми 32 доби. Спочатку у вагоні померли двоє дітей. На тридцять третю добу привезли нас на станцію Заозерна Красноярського краю. Повантажили на студебекери й повезли на шахти. Потім розмістили у якійсь конюшні. А надворі — мороз 45 градусів. Звідси чомусь повезли «поїздами» далі.

Під Іркутськом померла Жмудиха. Тут уже на кожній станції попід вагонами ходили з ношами й питали, чи є мертві. Ми подавали, а вони забирали. Далі, під Читою, померла Куйбідиха. Прийшли знову з ношами і забрали. Ми тільки помолилися за них.

Увечері приїхали на станцію Алгач. Знову висадили — надворі 62 градуси морозу. Нас — 460 чоловік. Заводять у довгу будівлю, де було шість буржуйок. Сяк-так почали грітися. Серед прибулих троє старих, що пообморожували собі ноги, їм згодом зробили операції, пообрізали ноги, дали довідки, що можуть повертатися додому. Багатьох з нас спровадили до роботи на золоті приїски, інших — до колгоспу. Спочатку там померла моя сестра, потім — тато. Я залишився з мамою. Але і там не давали нам спокою. Всі виселені один раз на тиждень мусили йти до міліції відмітитися, що на місці...»

(Закінчення на 3-й стор.)

На Соловецьких островах

Чому не цвітеш, калино —
Божий цвітє,
У тім сумнім краю,
на Соловках?
Бо там твої України діти
Шукали волі в тернях і зірках.

Не білим цвітом
в диво-позолоті,
Не ясным цвітом
радісних надій,
А чорним цвітом жалю і
скорботи,
Сльозами, що течуть з
зелених вій.

На Соловецьких
островах
Твій, Україно, цвіт зачах.
І гасне білий день в очах
На Соловецьких
островах.

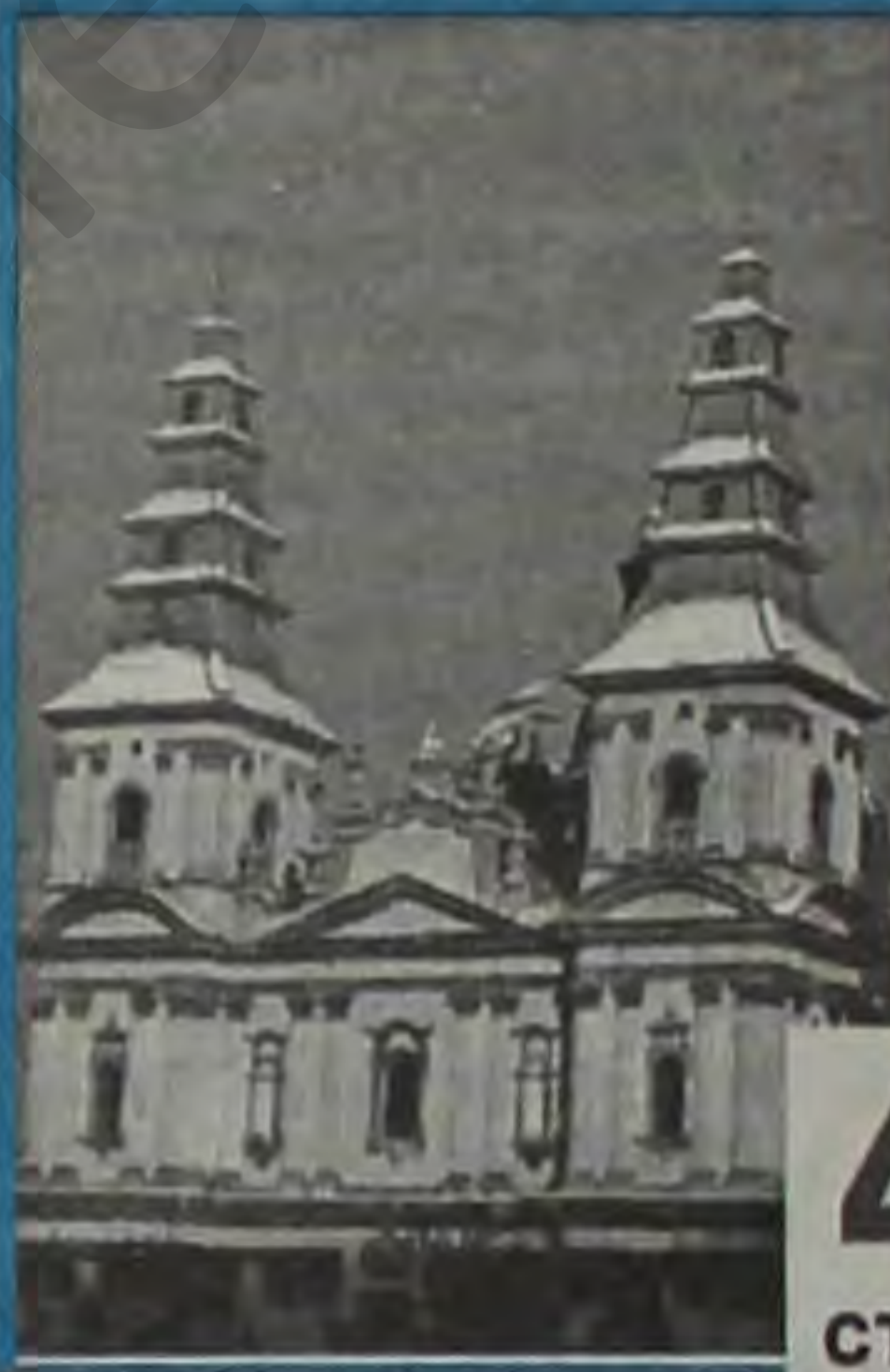
Товарні переповнені вагони...
Комусь за це дістались
ордени.
Над прахом Соловецької
Мадонни
Усього світу зірнуть полини.
То тільки вітер вісточки
із дому
За стільки літ
не може донести.
Над ними не насипані могили,
Над ними не стоять
в землі хрести.

Яку вину покутували гірко
Свого краю вигнанці сумні?
За білі айстри і далеку зірку
В маленькім, світлім
батьківським вікні.

За солов'їну пісню за рікою,
За сонцем виплекані спориші.
Цвіти, калино,
пам'яттю гіркою
Пробуджених нащадків у душі.
Климентина ГОЛУБ,
м. Бучач.

Пом'яни, Господи, душі слуг Твоїх

4
стор

Викривають повстанські документи

5
стор

Трагічна доля в'язнів

6
стор

Сучасна українська армія. Яка вона?

7
стор

*4 октября 2016 года Минюст РФ внес Международный Мемориал
в реестр «некоммерческих организаций, выполняющих функцию
иностранного агента». Мы обжалуем это решение в суде.*

Библиотека Международного Мемориала